

TEMA BROJA

Što piše u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i Evropske unije

★ INTERVJU
Branko Lukovac,
ambasador Crne
Gore u Zagrebu i
bivši ministar
inostranih poslova

ANALIZA

Koliko su utemeljene
najnovije prognoze da će
Crna Gora od 2015. biti
dio Evropske unije

SLOBODA?

Svi slobodoumni pojedinci u Crnoj Gori koji daju svoj doprinos da najmlada članica Ujedinjenih nacija i potencijalna zemlja kandidat za članstvo u EU dospje u društvo zemalja u kojima se makar poštuju ljudska prava dobili su "opomenu" prošle sedmice da ne zadiru u "državni interes". Sumorne prijetnje Aleksandru Saši Zekoviću, istraživaču kršenja ljudskih prava i članu Savjeta za građansku kontrolu rada policije, da prestane sa svojim javnim istupima jer će u protivnom biti javno diskreditovan navodnim snimcima iz privatnog života, pa potom i likvidiran, nijesu upućene samo Zekoviću već svim aktivistima civilnog društva čije ponašanje nije po volji onih koji trenutno imaju moć zato što su dio državnog aparata. Sve ovo, naravno, važi pod pretpostavkom da je Zeković život pokušao da zagorča neko iz tajne policije, a sumnje da je baš tako su prilično utemeljene. Jer, ko bi inače imao interesa da plati cijelu mašineriju sa nekoliko automobila, video kamera i prislušnim uredajima i zbog čega kada se Zeković bavi isključivo slučajevima koji tiču upravo "države", odnosno policije. Od istraživanja prekoračenje ovlašćenja prilikom hapšenja Albanaca osumnjičenih za terorizam, preko zlaganja za plaćanje nadoknade porodicama deportovanih i kasnije ubijenih Muslimana 1992. do slučaja policijske Muratbašića, koji je javno progovorio da je uoči izbora po nalogu DPS-a ubjedljivo svoje poznanike da glasaju za vladajuću partiju. Crnogorska policija, koja se tek poslije tri dana sjetila da treba nešto da preduzme, ima samo jedan način da dokaže da ovo nije njeno maslo – da pronađe počinioce i sudu dostavi dovoljno dokaza da budu osuđeni. Vjerovatno ni to neće biti dovoljno da oni koji su se usudili da udare na Zekovića shvate da je i njihov interes da žive u slobodnoj državi zato što se vlast može promijeniti. I da postanu svjesni da im poslodavci nijesu razni centri moći nego upravo Zeković i ostali građani Crne Gore sa biračkim pravom. A poslodavci ne vole kad službenici prekoračuju ovlašćenja.

N.R.

POSLJE SSP-A, CRNA GORA NA PRAGU OSTALIH VAŽNIH UGOVORA SA UNIJOM

Novi parafi na sporazume sa EU

Sa parafiranjem sporazuma o readmisiji i viznim olakšicama

Nakon što je prošlog mjeseca parafiran Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU, u aprilu su stavljeni parafi na tri nova sporazuma sa EU – o viznim olakšicama, readmisiji i privremenim sporazumom o trgovini.

Sporazum o viznim olakšicama predstavlja prvi značajan korak ka punoj liberalizaciji, odnosno bezviznom putnom režimu između Crne Gore i EU. Njime je predviđen širok spektar olakšica, kao što su značajno smanjenje broja dokumenata koja su potrebna za dobijanje vize, odnosno kojima se dokazuje svrha putovanja.

Predviđeno je i izdavanje viza za više putovanja i sa rokom važenja od 1 do 5 godina, zadržavanje takse za izdavanje viza na sadašnji iznos od 35 eura, besplatno izdavanje viza za određene kategorije, skraćenje i preciziranje rokova u kojima se rješavaju zahtjevi za vize.

Vizne olakšice se odnose na predstavnike državnih institucija, članove službenih delegacija, poslovne ljude, novinare, učenike, studente, postdiplomce, pripadnike civilnog društva, naučnike, umjetnike, sportiste, osobe koja putuju iz medicinskih razloga, predstavnike vjerskih zajednica, vozače međunarodnog robnog i putničkog prevoza... Besplatne vize moći će da dobiju učenici, studenti, postdiplomci, osobe sa invaliditetom, građani koji putuju iz humanitarnih razloga (uključujući i liječenje), penzioneri, novinari, predstavnici civilnog društva, predstavnici vjerskih zajednica...

Sporazumom o readmisiji predviđeno je da Crna Gora, na zahtjev države članice EU, odnosno da država članica EU na zahtjev Crne Gore, preuzme svoje državljane koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uslove koji su na snazi za ulazak, prisustvo ili boravak na

teritoriji pojedine države.

Najavljen je da će sporazumi stupiti na snagu krajem 2007. godine.

Privremeni sporazum o trgovini i pitanjima u vezi sa tim sektorom vodi uspostavljanju zone slobodne trgovine između Crne Gore i EU tokom petogodišnjeg perioda, pri čemu će nakon njegovog stupanja na snagu evropsko tržište biti liberalizovano za gotovo sve crnogorske proizvode.

Sporazum su potpisali šefica stalne Misije Crne Gore pri EU, Slavica Milačić i direktor Direktorata Evropske komisije za zapadni Balkan Pierre Mirel.

Njime su obuhvaćene sve odredbe nedavno parafiranog SSP-a u oblasti trgovine, kao i one koje direktno utiču na slobodno kretanje robe.

Te odredbe se odnose na carinsku politiku i saradnju, kopneni saobraćaj u cilju osiguranja neograničenog tranzita preko Crne Gore i EU u cjelini, zatim na plaćanja i transfere, konkurenčiju i ekonomski odredbe, kao i na intelektualnu, industrijsku i komercijalnu svojinu. Uključene su i javne nabavke.

Sastavni dio tog privremenog dokumenta su gotovo svi aneksi i protokoli parafiranog SSP-a.

Privremenim sporazumom je predviđeno formiranje Privremenog Odbora koji će nadzirati njegovu primjenu i sprovodenje, a biće sastavljen od članova Savjeta ministara EU, Evropske komisije i Vlade Crne Gore.

Privremeni sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon potpisivanja SSP-a, koje se očekuje u junu. On se primjenjuje do stupanja na snagu SSP-a, što će se desiti za nekoliko godina kada ga ratificuju parlamenti svih članica EU.

N.R.

foto VILETI
Piše: dr Judy Batt

Za tango je potrebno dvoje, kaže poznata izreka. Uspjeh evropskog proširenja zavisi od obje strane – to je partnerstvo u kojem i EU i zemlja kandidat moraju pokazati političku volju i održati međusobno povjerenje. I jedna i druga strana moraju činiti više u tom pogledu.

Prije svega, EU mora razriješiti sopstvene probleme oko ustava. Očigledno je da će proširenje EU na više od 27 članica, čak da uključimo Hrvatsku, zahtijevati institucionalne reforme. U interesu je EU da ne dopusti sebi dalja odugovlačenja. U naredne dvije godine, neophodno je pronaći rješenje da se ne bi dogodilo da EU nije u stanju da primi Hrvatsku u članstvo u momentu kada Hrvatska bude potpuno spremna za to, što bi se moglo dogoditi već 2009. ili 2010. godine. Ostale države zapadnog Balkana neće biti spremne još za narednih nekoliko godina, što daje vremena da se prevaziđu problemi iz prethodnih proširenja i da se stvore uslovi za primanje budućih članica.

EU je do sada uspijevala da nagradi pozitivan pomak napravljen od strane zemalja zapadnog Balkana. Od 2005. godine, otvoreni su pregovori o pristupanju sa Hrvatskom, dok je Makedonija dobila status kandidata. Potpisani je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SPP) sa Albanijom, a pregovori su započeti i sa Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom. Ipak, EU nije uspjela da "izvuče" najviše što je bilo moguće iz ovih pozitivnih poruka. Vidljivost i učinak EU na zapadnom Balkanu moraju biti znatno unaprijedjeni kako bi EU postala ubjedljiv sagovornik. Stvaranje Evropske službe za spoljne akcije (European External Action Service), predviđeno neuspjelim Ustavnim ugovorom,

POGLED IZ EVROPE

Za tango je potrebno dvoje

znatno bi poboljšalo efikasnost EU na terenu. Za sada, ne postoje naznake da bi se to moglo uskoro dogoditi. Treba imati u vidu da bi EU mogla postići mnogo više ukoliko uveća svoje resurse i prisustvo svog osoblja na terenu. Nove članice iz centralne i istočne Evrope (CIE) posjeduju dragocjena iskustva po pitanju tranzicije i evropskih integracija, kao i neophodne jezičke sposobnosti koje doprinose lakšoj komunikaciji. EU bi morala da iskoristi te prednosti što je moguće više.

Proširenje EU na zapadni Balkan predstavlja veći izazov i može potrajati duže nego u slučaju CIE. Zbog ograničenih kapaciteta država u regionu, nije dovoljno da EU samo postavi uslove i dā podsticaj – ona mora pomoći izgradnju samih država. Proces pristupanja EU koji nudi "šablon" za ekonomski i administrativni reforme, uz finansijsku i tehničku podršku, je najbolje raspoloživo rješenje. Nema razloga da ta strategija ne bude jednakopravna na Balkanu kao i u ostalim krajevima Europe.

Javno mnjenje, posebno ono u starijim članicama EU, uglavnom vidi proširenje kao nešto što je u interesu zemalja koje pristupaju EU. Previše često se zaboravlja da obećanje članstva zemljama zapadnog Balkana nije dato iz altruizma, već iz sopstvenih, praktičnih interesa.

U izvještaju od 2005. godine "Balkan u evropskoj budućnosti", Međunarodna komisija za Balkan se zalagala da se 2014.–2015. godina odrede kao rok za pristupanje zemalja regiona EU. Ovdje se uočava i simbolika – vijek nakon što je u ljeto 1914. godine u Sarajevu počeo rat. Međutim, EU okljuje da odredi precizan datum: Evropski Savjet je decembra 2006. godine saopštilo da "...rokove ne treba određivati dok se ne zaključe pregovori". Iskustvo Evropske komisije pokazuje da je nedostatak preciznih rokova u procesu pristupanja jedan od bitnih elemenata pogodbe. Prema njihovim riječima, čak i okvirni datumi i rokovi mogu navesti vlasti zemalja pristupnica da se opuste, umjesto da prionu na što brže privodenje kraju priprema. čini se da je u najnovijem proširenju koje je obuhvatilo Bugarsku i Rumuniju izvjesnost o ulasku u EU 2007. godine znatno umanjila reformske napore.

Kandidati za ulazak u EU moraju sami sebi postaviti rokove i ciljeve kako bi vlade imale jasno odredene planove, prioritete i raspored reformi. Značajan faktor za mobilizaciju široke nacionalne podrške su i rokovi koji služe kao način da se uspostavi jasna odgovornost vlasti za sprovođenje reformi. Hrvatska je najavila da je 2009. godina njen rok za ulazak u EU, na vrijeme da njeni građani imaju prilike da glasaju na narednim izborima za Evropski parlament. Za ostale zemlje Balkana koje još nijesu započele pregovore, mnogo je teže praviti bilo kakve prognoze.

Sa druge strane, građani imaju razumljivu potrebu da se postave jasni rokovi kako bi vjerovali da će se pristupanje zaista desiti. Iz tog razloga odbijanje EU da objavi rokove mora biti praćeno uvjerljivim najavama da je spremna da dozvoli zemljama kandidatima da napreduju prema članstvu čim za to budu spremne. Princip "diferencijacije" –sve zemlje napreduje prema članstvu u skladu sa sopstvenim zaslugama i sposobnostima – mora opстатi. Postoji dovoljno dokaza da u zemljama koje zaostaju raste motivacija da ubrzaju reforme ukoliko uoče da su njihovi susjadi od strane EU blagovremeno nagrađeni za napredak.

Svakako, postavljanje rokova ne znači da će oni biti i ispunjeni. Što onda činiti? Detalji procesa su već jasno definisani Procesom stabilizacije i pridruživanja koji se zasniva na uspješnim iskustvima zemalja CIE. Glavni izazov je drugdje – u jačanju političkih odnosa između EU i budućih kandidata za članstvo na zapadnom Balkanu.

Proširenje na zapadni Balkan mora ostati odvojeno od pitanja pristupanja Turske. Sa populacijom tri puta većom od ukupnog broja stanovnika zemalja zapadnog Balkana i geografskom pozicijom na samoj ivici Evrope, Turska je izazov za sebe. Pridruživanje EU je neophodno zemljama zapadnog Balkana – bez evropske perspektive te zemlje će teško uspeti da dostignu stabilnost i prosperitet.

Autorka je ugledna ekspertkinja za zapadni Balkan u pariskom Institutu za bezbjednosne studije Evropske unije (EUISS)

ŠTO PIŠE U SPORAZUMU O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU CRNE GORE I EVROPSKE UNIJE

Piše: Vladan Žugić

Prvi ugovor između Crne Gore i Evropske unije, osim što utvrđuje tempo prilagođavanja Crne Gore standardima EU, pokazuje i da Crna Gora neće imati bezrezervnu podršku Brisela – ona će zavisiti od toga da li Crna Gora sprovodi preporuke koje dobija od EU, a koje su sadržane u Evropskom partnerstvu, dokumentu kojim je EU odredila koje sve srednjoročne i dugoročne zadatke Podgorica mora ispuniti.

"Radi postizanja ciljeva Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), Crna Gora od Zajednice može primati finansijsku pomoć u vidu pomoći (subvencija) i zajmova, uključujući zajmove Evropske investicione banke. Pomoć Zajednice zavisi od daljeg napretka u ispunjavanju Kopenhaških političkih kriterijuma i, naročito, od napretka ostvarenog u ispunjavanju posebnih prioriteta Evropskog partnerstva", navodi se u poglavlju "Finansijska saradnja" SSP-a kojeg su 15. marta 2007. u Podgorici parafirali Evropski komesar za proširenje Olli Rehn i crnogorski premijer Željko Šturanović.

U dokumentu se dodaje da će se u obzir uzeti i rezultati godišnjih izveštaja zemalja iz Procesa stabilizacije i pridruživanja, posebno kada je riječ o obavezi primaoca da sproveđe demokratske, privredne i

Biće zajmova i kredita ako bude discipline

institucionalne reforme. Takođe, u obzir će se uzeti i zaključci Savjeta koji se odnose naročito na programe prilagođavanja.... "Finansijska pomoć Crnoj Gori može obuhvatiti sve sektore saradnje, pridajući pri tome posebnu pažnju na oblast pravde, slobode i bezbjednosti, usklađivanja zakonodavstva, privrednog razvoja i zaštite životne sredine", piše u SSP-u.

Sporazum još nije javno objavljen jer, kako je navela potpredsjednica Vlade RCG za evropske integracije dr **Gordana Đurović**, Vlada RCG još nije dala saglasnost na tekst Sporazuma koji je u međuvremenu bio podvrgnut redakturi i lekturi. Ona je najavila da bi Vlada RCG trebala da da saglasnost na tekst

SSP-a 26. aprila.

Poslije parafiranja SSP-a, slijedi njegovo potpisivanje koje bi trebalo da bude okončano do kraja juna, prije isteka njemačkog predsjedavanja EU. Poslije potpisivanja, Skupština Crne Gore i Evropski parlament potvrđuju SSP, nakon čega on ide na ratifikaciju u parlamente svih 27 država članica EU.

Ako bi Sporazum o pridruživanju Crne Gore EU stupio na snagu za tri ili četiri godine (kao što je bio slučaj sa Makedonijom, odnosno Hrvatskom), onda bi vlasti u Podgorici najkasnije za osam do devet godina morale da, na primjer, garantuju nivo zaštite intelektualne, industrijske i komercijalne svojine kao što je to slučaj u Zajednici.

SAVJET SVE PRATI

Sporazumom je predviđeno osnivanje Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje koji će "nadzirati primjenu i sprovođenje" SSP-a. Ovaj Savjet činiće predstavnici Savjeta EU i Evropske komisije s jedne, i članovi Vlade RCG s druge strane. Njegove odluke su "obavezujuće" za ugovorne strane.

"Savjet za stabilizaciju i pridruživanje može davati i odgovarajuće preporuke. Savjet će svoje odluke i preporuke sastavljati na osnovu dogovora između ugovornih strana", navodi se u SSP-u.

Ovo zajedničko tijelo EU i Crne Gore sastajaće se u redovnim vremenskim razmacima i "kada to okolnosti zahtijevaju".

Navodi se i da će Savjet razmatrati sva važna pitanja koja se pojave u okviru Sporazuma i bilo koja druga bilateralna ili međunarodna pitanja od obostranog interesa.

Takođe, SSP-om je predviđeno osnivanje Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje koji će činiti članovi Evropskog parlamenta i Skupštine Crne Gore.

"On će biti forum u kojem će se članovi Skupštine Crne Gore i Evropskog parlamenta sastajati i razmjenjivati mišljenja", navodi se u SSP-u i dodaje se da će se sastajati u vremenskim razmacima koje sam Odbor utvrdi.

Olli Rehn i Željko Šuranović prilikom parafiranja SSP-a

Prema Sporazumu, Crna Gora se obavezala da će najkasnije za tri godine od njegovog stupanja na snagu uskladiti svoje zakonodavstvo u oblasti elektronskih komunikacija sa evropskim.

Kada je riječ o zakonodavstvu koje tretira zaštitu ličnih podataka, Vlada u Podgorici je preuzeila obavezu da će ih uskladiti prije stupanja na snagu SSP-a, dakle za tri do četiri godine.

Crna Gora se obavezala i da će Evropskoj komisiji dostaviti podatke o BDP-u po glavi stanovnika koji su uskladeni na nivou NUTS-a II, u roku od 4 godine od stupanja na snagu SSP-a. Na osnovu toga će biti ocijenjena podobnost regija Crne

Gore, te maksimalni iznos pomoći koji bi im mogao biti dodijeljen.

Takođe, Vlada RCG će nekoliko sljedećih godina morati da posveti pažnju "efikasnijoj naplati poreza i unapređenju borbe protiv poreske prevare", te da "obezbijedi pouzdane i objektivne statističke podatke", kao i da "postepeno usklađuje zakonodavstvo u oblasti uslova rada, posebno kada je riječ o zdravstvenoj zaštiti, zaštiti na radu i jednakim mogućnostima".

Uz preambulu i završne odredbe, Sporazum ima devet glava sa ukupno 139 članova. Sastavni dio Sporazuma čini i sedam aneksa i osam protokola.

U glavi "Pravda, sloboda i bez-

bjednost", navodi se da će saradnja Crne Gore i EU "prvenstveno imati za cilj jačanje nezavisnosti sudstva i unapređenje njegove efikasnosti, poboljšanje rada policije i drugih organa koji se bave sprovodenjem zakona, obezbjeđivanje adekvatne obuke za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala".

Prema SSP-u, ugovorne strane će sarađivati na suzbijanju i sprječavanju krivičnih i nelegalnih aktivnosti, kao što su nelegalne privredne aktivnosti, (naročito falsifikovanje gotovinskih i negotovinskih sredstava plaćanja, nelegalne transakcije proizvodima, kao što je industrijski otpad, radioaktivni materijal i transakcije u koje su uključeni nelegalni, falsifikovani ili piratski proizvodi). Ugovorne strane će sarađivati i u borbi protiv korupcije, kako u privatnom tako i u javnom sektoru, (naročito one koja je povezana sa netransparentnim administrativnim praksama), borbi protiv nelegalne trgovine drogom i oružjem, te u borbi protiv krijumčarenja i nelegalne trgovine robom, uključujući i automobile.

U poglavlju "Politike saradnje" navodi se da će saradnja u oblasti državne uprave "...uglavnom usred-

LAKO DO NEKRETNINA

Stupanjem na snagu ovog Sporazuma, Crna Gora će državljanima zemalja članica EU obezbijediti nacionalni tretman kada je riječ o sticanju nekretnina na njenoj teritoriji, navodi se u SSP-u.

Prema važećem zakonodavstvu u Crnoj Gori, strana pravna lica imaju isti tretman, kao i domaća kada je u pitanju vlasništvo nad nekretninama. Sa, druge strane fizička lica iz inostranstva ne mogu biti vlasnici nekretnina u Crnoj Gori, ali to je samo "na papiru" jer vlasništvo nad nekretninama stiže registrovanjem preduzeća. Dakle, Crna Gora je u praksi primijenila evropske standarde kada je u pitanju vlasništvo nad nekretninama.

srijediti na izgradnju institucija, uključujući razvoj i primjenu transparentnih i nepristrasnih procedura angažovanja kadrova, upravljanje ljudskim resursima, napredovanje u državnoj službi, stalnu obuku i unaprjeđenje etike".

Kada je riječ o ekologiji, kao najskupljoj i zakonski možda najzahtevnijoj politici EU, navodi se da će "...ugovorne strane razvijati i jačati saradnju u oblasti životne sredine na ključnom zadatku zaustavljanja daljeg degradiranja životne sredine i započeti unapređenje situacije u oblasti životne sredine radi unapređenja održivosti životne sredine".

"Ugovorne strane će naročito saradivati u cilju jačanja administra-

tivnih struktura i procedura kako bi se obezbijedilo strateško planiranje pitanja vezanih za životnu sredinu i koordinacija između relevantnih aktera i koncentrisaće se na usklađivanje zakonodavstva Crne Gore sa Acquis-em Zajednice. Saradnja bi se mogla usredsrijediti i na razvoj strategija usmjerjenih ka značajnom smanjenju zagađenja vazduha i vode na lokalnom, regionalnom i prekograničnom nivou, uspostavljanju sistema za efikasnu, čistu, održivu i obnovljivu proizvodnju i potrošnju energije, kao i na procjenu uticaja na životnu sredinu i stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu. Posebna pažnja će biti posvećena ratifikaciji i primjeni

Protokola iz Kjota", navodi se u SSP-u.

Saradnjom u oblasti poljoprivrede i agroindustrijskog sektora, "...naročito će se težiti modernizaciji i restrukturiranju poljoprivrednog i agroindustrijskog sektora, naročito radi ispunjenja sanitarnih zahtjeva Zajednice, unapređenja upravljanja vodama i ruralnog razvoja i razvoja sektora šumarstva u Crnoj Gori, kao i podržavanju postepenog usklađivanja zakonodavstva i prakse koja je na snazi u Crnoj Gori, sa pravilima i standardima Zajednice".

Saradnja o oblasti ribarstva, kako se navodi u SSP-u, posebno će uzeti u obzir prioritetne oblasti povezane sa Acquis-em Zajednice u oblasti ribarstva, uključujući poštovanje međunarodnih obaveza u pogledu pravila Međunarodne i regionalne organizacije ribarstva o upravljanju i očuvanju ribljih resursa.

Saradnja u oblast energetike, prema onome na što se obavezala Crna Gora, biće, između ostalog, usmjerena na "promovisanje uštede energije, energetske efikasnosti, obnovljive energije i ispitivanja uticaja proizvodnje i potrošnje energije na životnu sredinu".

Sporazumom je detaljno obrađena i politika konkurentnosti, javnih nabavki, osnivanja privrednih društava, kretanja radnika, pružanja usluga, regionalne saradnje...

ZA MASLINE NEMA KVOTE

Najpozitivnija strana prvog ugovornog odnosa Crne Gore sa EU je to što će crnogorski privrednici imati priliku da plasiraju svoje proizvode (bez plaćanja carine) na tržište koje ima oko 500 miliona stanovnika.

Naime, kako ratifikacija SSP-a može da traje godinama, njemu prethodi Privremeni sporazum čija je svrha da odmah stupe na snagu odredbe SSP-a o trgovini između Crne Gore i EU.

Zajednica ukida carine za crnogorske proizvode, s tim što za određene robe postoje određene kvote za izvoz. Postepeno, Crna Gora (u roku od koji je obično tri do pet godina) ukida carine za robu iz EU. Privremeni sporazum stupa na snagu odmah nakon što Evropski i parlament Crne Gore potvrde SSP, a to će se vjerovatno desiti u drugoj polovini ove godine.

Uticak je da je crnogorska strana dobro ispregovarala dio SSP-a koji se tiče trgovine i da je optimistički gledala na budućnost jer su kvote za pojedine proizvode daleko iznad trenutnih proizvodnih kapaciteta.

Tako će Crna Gora u sljedećih pet godina moći da izveze 16 hiljada hektolitara vina u države EU (uz nultu carinsku stopu), pri tome treba promijeniti da sadašnji izvoz ne prelazi tri hiljade.

Sa druge strane, 27 članica EU će (bez plaćanja carine) u Crnu GORU ukupno moći da uvezu 1,5 hiljada hektolitara vina, uz godišnje povećanje od 500 hektolitara, do maksimalno 3,5 hiljada.

Između ostalog, Sporazumom je predviđeno da Crna Gora na tržište EU godišnje može da izveze (bez plaćanja carine) 800 tona mlade junetine, pri čemu do sada nije izvozila ovaj proizvod.

Takođe, bez plaćanja carine moći će godišnje da izveze 20 tona morske i rječne ribe, ili po 200 tona sardine i inčuna. Za maslinu i njene proizvode nema predviđenih kvota, tako da domaćim privrednicima ostaje da svoje proekte prilagode zahtjevima EU i nađu partnere iz 27 država koji će obezbijediti plasman i prodaju. Sa druge strane, Crna Gora će (kada je riječ o maslini) postepeno otvarati tržište, odnosno postepeno snižavati carine.

Na tržište EU će i željezo moći će da se izveze bez plaćanja carine, pri čemu za to postoji određena kota iznad koje bi ono bilo carinjeno, ali koja se prema sadašnjim proizvodnim kapacitetima ne može dostići.

KOLIKO SU UTEMELJENE NAJNOVIJE PROGNOZE DA ĆE CRNA GORA OD 2015. BITI DIO EVROPSKE UNIJE

Dok politička klasa sazrije Brisel mora da se konsoliduje

Ako bude kako predviđaju najuglednije evropske i svjetske kompanije koje se bave finansijskim uslugama i analizama, Crna Gora će postati članica Evropske unije 2015. godine. Ono što, međutim, izaziva sumnju da je ta prognoza realna je unutrašnja situacija u Uniji čije vodeće članice pokušavaju da dodu do dogovora o tome kako će EU biti uređena, što je preduslov za dalje proširenje. Druga, i za Crnu Goru mnogo bitnija dimenzija od koje će zavisiti tačnost te prognoze je zrelost i volja crnogorske političke klase da se istinski uhvati u koštač sa svim problemima na putu transformacije Crne Gore u pravnu državu uređenu po evropskim standardima. Dosadašnja praksa pokazuje da crnogorske partije mnogo više vole da se bave "kosmičkim" pitanjima, poput zaštite navodno ugroženih nacionalnih interesa, nego konkretnim temama jer tako imaju mnogo širi prostor za demagogiju i manipulaciju.

Da bi Crna Gora 2015. mogla biti dio EU pokazala je anketa koju je sprovela agencija Rojters od 10. do 16. aprila, a u kojoj je učestvovalo 38 poznatih evropskih i svjetskih kompanija koje se bave finansijskim uslugama i analizama tržišta u razvoju.

Po tim rezultatima, 2015. će u EU ući Crna Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija, dok bi Turska čekala do 2019. Najbolju poziciju ima Hrvatska za koju se procjenjuje da će se elitnom klubu pridružiti 2010. godine.

Mišljenje učesnika ankete je da bi Crna Gora najranije mogla biti dio EU 2012, a najkasnije 2020. Ista prognoza data je i za Srbiju, dok je za BiH i Albaniju ocijenjeno da će eventualno čekati do 2030, s tim što i one najranije mogu ući 2012.

U evropskim prijestonicama za sada, ipak, ne razmišljaju o daljem proširenju. Prilikom prošlogodišnjeg skupa u Berlinu, kada je tamošnja Evropska akademija ugostila grupu novinara sa Balkana i istočne Europe, najviše riječi je bilo o tome zašto u rođendanskoj Deklaraciji EU nijesu nijednom rečenicom ohrabrene potencijalne nove članice

"elitnog kluba".

Naglašeno je da zemlje Zapadnog Balkana imaju obećanje Evropske unije da će postati njene članice, ali da za to ne postoji vremenski raspored.

Suštinski, liderima 27 zemalja EU dalje proširenje trenutno nije pri vrhu liste prioriteta. Glavni cilj je unutrašnja reorganizacija EU putem usvajanja njenog prvog ustava kako bi način odlučivanja u EU postao efikasniji, a Unija konkurentija na globalnoj pozornici, naročito u "utakmici" sa SAD, Kinom i Indijom. Nova unutrašnja organizacija je preduslov i za dalje proširenje jer je postojeći sistem pravljen za 15, a ne za 27 članica od kojih svaka može da blokira ili značajno uspori važne odluke.

Tako je novinarima objašnjavano da postojeći ugovori iz Maastrichta i Nice više nijesu adekvatni za funkcionisanje EU i da EU neće moći da radi ako se sve odlučuje jednoglasno i ako svaka zemlja mora da ima komesara EK.

Sve ukazuje da će se EU najmanje narednih par godina baviti sobom i da će eventualni prijem novih članica prije svega zavisiti od toga hoće li biti usvojen ustav EU, kako god se zvao.

Licitiranje u domaćoj javnosti o tome kada će Crna Gora moći da po-

stane članica tako postaje potpuno bespredmetno, a poruka da Crna Gora treba da reformiše svoj sistem u skladu sa pravilima EU prije svega zbog sebe, kako bi postala normalna uređena država, aktuelnija je nego ikad.

Kao takva će, recimo, brže doći na bijelu Schengen listu, odnosno uspostaviti bezvizni režim sa većinom članica EU, steći status kandidata i imati značajniji pristup EU fondovima, što znači da će mnogo relaksiranije čekati eventualno članstvo.

Koliko je Uniji bitno usvajanje usta-va jasno se vidi iz "rođendanske" Deklaracije koju su potpisali predsjedava-juća Savjeta EU, kancelarka Njemačke Angela Merkel, predsjednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso i predsjed-nik Evropskog parlamenta Hans Gert Pottering.

To je, zapravo, najvažnija poruka Deklaracije u kojoj se kaže da su članice EU ujedinjene u namjeri da prije 2009, kada se održavaju izbori za Evropski parlament, "postave EU na obnovljene zajedničke osnove". "Obnovljene zajedničke osnove" je drugo ime za ustav, ali ga je nepopularno tako zvati nakon što je propao na referendumima u Francuskoj i Holandije prije skoro dvije godine. Ipak, u vazduhu se osjeća neizvjesnost uspje-ja ove inicijative, koju će Njemačka nastojati da konkretizuje na junskom samitu lidera EU.

Za razliku od grupe zemalja na čelu sa Njemačkom, koja snažno lobira za dalje "ujedinjenje" EU i uvođenje većinskog odlučivanja za razliku od dosadašnje prakse jednoglasnosti, dio članica poput Velike Britanije i Poljske nijesu baš sklone tom putu plašeći se većeg gubitka nacionalnog suvereniteta.

Što se Crne Gore tiče, kada se u evropskim centrima završi unutrašnja de-bata o budućnosti EU, ona može da računa na blagonaklon stav Unije pod uslovom da u međuvremenu počne da bude posmatrana kao kredibilna država sa istinskom vladavinom prava i tržišnom ekonomijom bez monopolija.

N. RUDOVIC

**BRANKO LUKOVAC, AMBASADOR CRNE GORE U ZAGREBU I BIVŠI MINISTAR
INOSTRANIH POSLOVA**

Sada nam trebaju evropske vrijednosti, a kada dođe vrijeme idemo na referendum

Ja sam mnogo spremniji da budem pristalica ulaska u EU nego ulaska u NATO. Za mene je Partnerstvo za mir nešto što je nesumnjivo izraz potrebe Crne Gore, ali i za jednu i za drugu organizaciju biće neophodno da se preko referendumskog izjašnjavanja testira volja građana – izjavio je u razgovoru za EIC Bilten Branko Lukovac, ambasador Crne Gore u Zagrebu i bivši ministar inostranih poslova.

On je naglasio da je za Crnu Goru važno da prihvati evropske vrijednosti i standarde i da u procesu približavanja EU ocijeni u kojem pravcu će se stvari kretati unutar Unije.

"I neke veće zemlje imaju dosta rezervi prema određenim nivoima odnosa koji se stvaraju unutar EU. Tako da najveće zemlje koje imaju najjači uticaj na procese u EU, mogu formirati svoj krug koji će biti od odlučujućeg značaja, dok jedan drugi nivo zemalja prema tome ima rezervu. Vidjeli smo da je nakon velikog proširenja sa 10 novih članica 2004. godine odmah došlo do otpora u Francuskoj i Holandiji iz straha da će na otvorenom tržištu nove članice sa nižim nivoom razvoja bolje razvijenim zemljama uzeti poslove koji su mnogo bolje plaćeni i ugroziti socijalne odnose u samim tim zemljama... To je stvorilo mnoge dileme, tako da mi moramo biti otvoreni prema onome što će se dešavati unutar EU.

- Nedavno su se po prvi put čuli glasovi da Crna Gora kao mala država treba da izračuna koliko joj

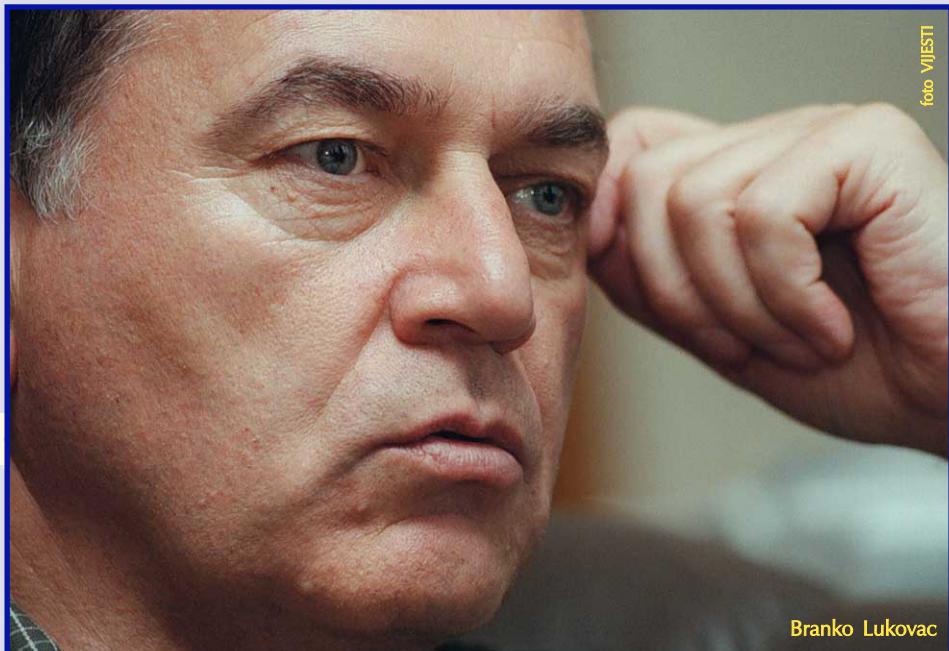

foto VJESTI

Branko Lukovac

se isplati da postane dio EU? Kako to komentarišete?

Kako sada stvari stoje, mi treba da idemo prema tom procesu zainteresovani da budemo dio EU, a još više okrenuti tim vrijednostima. Pitanje je hoćemo li mi sutra uopšte biti konkurentni na tržištu EU, ne samo sa robama kojih imamo vrlo malo, nego sa uslugama, bankarskim, turističkim na nivou da možemo prihvati norme EU...

Mislim da na kraju tog puta, koji će vjerovatno biti za 4–5 godina, Crna Gora treba da prođe kroz sve ono što su prošle druge zemlje i da testira volju građana.

Bilo je nekih razmišljanja za sve ovo vrijeme naše opredijeljenosti za EU da bi Crna Gora, kao mala država koja neće imati neku veliku specifičnu težinu u EU (čak i da se udruži sa malim državama), možda

bila mnogo atraktivnija da ima jedan poseban specifičan položaj – da nije dio EU već da kao Švajcarska bude destinacija koja će privlačiti druge. Mislim da je sada nepotrebno da se time opterećujemo, bilo bi korisnije da se okrenemo ispunjavanju visokih standarda. To je ono što će biti najvažnije za nas, a kada dođe vrijeme, testiraćemo volju ljudi, ocijenićemo u kojem pravcu ide EU i da li je to još uvijek ono što mi sada doživljavamo.

- **Što se dešava na polju saradnje između Vlada Crne Gore i Hrvatske u pogledu evropskih integracija?**

Potpisan je Protokol o saradnji i nakon toga su već bila dva susreta tokom kojih se razgovaralo o realizaciji tog okvira za saradnju, kao i o identifikaciji projekata tzv. prekogranične saradnje.

Hrvatska sa pravom ima reputaciju zemlje koja od svih zemalja koje su u procesu približavanja EU najefikasnije koristi fondove EU. Čak i one zemlje koje su ranije ušle u EU, imale su ozbiljnih problema sa pripremom projekata koji bi zadowoljili dosta složenu proceduru povlačenja sredstava, a Hrvatska je u vrhu i mislim da nam može jako puno pomoći u toj oblasti.

● Imate li definitivan odgovor Vlade Hrvatske na to da li će i kada Crna Gora od nje dobiti prevod oko 30.000 stranica evropskih propisa?

Mislim da treba da dođe na dnevni red i priča o korišćenju hrvatskog prevoda propisa EU. Radi se o veoma velikom i složenom projektu za koji su zainteresovani i Srbija i BiH, dakle sve zemlje koje mogu koristiti to što je neko već uradio. Naravno, postoji niz institucija koje su u tom projektu učestvovali sa svojim autorskim pravima, tako da o modalitetima tek treba razgovarati. U tom pogledu je potrebno bilo objašnjenje jer se iz medija možda mogla stvoriti slika da je to obećano pa je poslije otkazano. To je samo nagovijешteno kao mogućnost i o tome se treba detaljnije razgovarati.

● A što je sa regionalnom saradnjom jer je ona jedan od najvažnijih zahtjeva Brisela prema zemljama koje su potencijalne nove članice?

Prioritet EU i Savjeta Evrope je regionalno povezivanje za što se koristi dio fondova koji se daje svakoj od zemalja, ali postoje posebni programi za regionalne korekcije i izvan onih nacionalnih kvota. Krajem ovog mjeseca, poslije više godina pokušaja, može se očekivati veliki početak organizovanog napora da se obnavljaju porušeni mostovi.

● Jedna od teza koja se može čuti je da bi EU možda htjela da pogura Crnu Goru da stigne Hrvatsku na putu ka EU da bi dvije zemlje možda zajedno ušle u članstvo.

SAMO ZA PROPISNO ODLAGANJE OTPADA TREBAĆE NAM 1,5 MILIJARDI EURA

● Vi se bavite i održivim razvojem Crne Gore. U kojoj oblasti ćemo, po Vama, imati najviše problema da ispunimo standarde EU?

Ja sam bio u Sloveniji 1999. godine, pet godina prije nego što je Slovenija ušla u EU. Tada su oni isticali dva problema kao najsloženija za njih. Prvo, nijedan sudija u Sloveniji nije bio obučen za primjenu komunitarnog zakonodavstva. To je bilo pet godina prije prijema u EU, i to je bio veoma veliki zadatak. Mi još ništa nijesmo preveli od *acquis-a* koji ima blizu 100.000 stranica, a da ne govorimo o obuci.

Slovenci su godišnje slali više od 1.000 ljudi na obuku u institucije EU. To je ogroman posao ospozobljavanja ljudi kako bi oni u svojim državama bili spremni da primijene komunitarno zakonodavstvo i sva pravna akta EU, kao i da učestvuju u zajedničkim institucijama u Briselu.

Drugi izuzetno složen i težak problem je bila zaštita okoline. Oni su tada pominjali iznos od tri milijarde dolara koje moraju uložiti da bi postoeću industriju i urbanu infrastrukturu doveli na nivo standarda EU. I nama će to biti složen zadatak. KAP ni danas nema upotrebnu dozvolu i u mnogim industrijskim i urbanim sredinama svjesno se ne ispunjavaju standardi. Ocijenjeno je da će nama trebati najmanje oko milijardu i po eura da bismo sproveli Master plan čvrstog i tečnog otpada. Pretpostavimo da će ovaj novi vlasnik KAP-a ispoštovati ugovor koji je sklopio i da će narednih pet godina uložiti tih 50, a možda još koju desetinu miliona više u zaštitu okoline, bilo kroz neposredna ulaganja ili kroz novu opremu. Ukoliko bi se to ostvarilo, onda bi možda bio značajno poboljšan položaj bar kad je KAP u pitanju i zetska dolina... Da ne govorimo o stanju o pljevaljskom basenu, jalovištu u Mojkovcu, bokokotorskem zalivu i otpadnim vodama... Velike investicije ćemo morati uložiti samo u oblasti odlaganja čvrstog i tečnog otpada.

Da li Vi imate ikakve informacije o tome?

Hrvatska orijentacija je da do kraja 2009. godine uđe u EU. Postoji dosta optimizma i u Hrvatskoj i kod nekih evropskih institucija da se usvoji posebna deklaracija u tom pogledu. Vidi se jasan, vremenski omeđen napor da Hrvatska uđe u EU. Naravno, to ne zavisi ni samo od Hrvatske, već i od stanja EU jer postoje neka mišljenja da se prvo treba usvojiti Ustav EU, pa tek onda treba početi dalje proširenje, što opet neki drugi dovode u pitanje.

Kada je Crna Gora u pitanju, mislim da realno posmatrano nama treba još vremena. Nema govora da bi mi mogli biti spremni da do kraja 2009. godine zajedno sa Hrvatskom

uđemo u EU. Čini mi se da je za nas mnogo važnije da pokažemo sposobnost ovladavanja vrijednosti-ma i standardima, nego da govorimo o datumu da ne bi bilo nerealnih očekivanja, pa onda i razočarenja.

Postoji značajna politička spremnost od strane EU da se Crnoj Gori pruži puna podrška. Ako se u narednih nekoliko mjeseci zaključi prvi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kojim se preuzimaju ugovorne obaveze za otvaranje i zatvaranje jednog po jednog od 33 poglavija *Acquisa*, biće dosta posla na tom putu. Mislim da bi to bio ogroman uspjeh za Crnu Goru, ukoliko bi u narednih 5 ili 6 godina uspjela da zatvori sva ta poglavља.

N. RUDOVIC

Dogovor crkvu gradi

Piše: Brano Mandić

Blago ateistima, njihovo je carstvo nebesko. Što se tiče sakralnih objekata u Crnoj Gori, oni pripadaju ponosnom titularu – Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Još se jednom pokazalo koliko je bitno da na čelu jedne konfesije bude vješt menadžer. Sve brade ovoga svijeta, pa ni njegova, ne mogu da ukriju da je mitropolit Amfilohije jedan od najboljih poslovođa koje je Crna Gora ikad iznajdrila.

Dogadjaj kao krojen za medije: brecanje i mahanje zastavama, kordon specijalaca, bijela kamilavka, uzvikivanje imena Krsta Zrnova, podizanje krsta časnoga pred plastičnim vizirima državne savjesti. Legija plavih Spartanaca stojički trpi uvrede i sluša dvije liturgije na stotinu metara. Policija na puškometu anateme je dostojanstveno obavila zadatku, doduše ne previše težak jer ih je bilo više od vjernika crnogorske pravoslavne crkve.

Blamaža kojom se po svemu sudeći završava državonosna misija CPC pokazala je još jednom da dogovor kuću gradi ili bolje, dogovor crkvu gradi.

Još samo da se Amfilohije povuče sa mjesta poglavara, kao što je to uradio njegov kolega Đukanović, i ustupi stolicu Svetog Petra Cetinjskog da na nju sjedne neko ko manje plaši manjinske narode i priča je završena. S obzirom na broj povelja za milenijumski doprinos miru božjem, čak bi i sam Đukanović mogao da postane počasni jerej reformisane mitropolije koja je zadužila crnogorskou državotvornu ideju svetogorskim tihovanjem u referendumskoj kampanji.

Slagalica se sklapa, samo što se

opet crkovne i državne traume prepliću na tužnom Cetinju – prestonici kulture gdje se zgrada nije podigla valjda punih dvadeset godina, gradu kojem je potreban moleban za "Obod" recimo, ili parastos nezapošljenima. Upravo kulturni koncept mlade republike, kojega nema, je ono što treba da se ispriječi između dvije krajnosti, dva totalitarna društvena oblika: pravoslavne džamahirije i liberalno ekonomске mikrodržave.

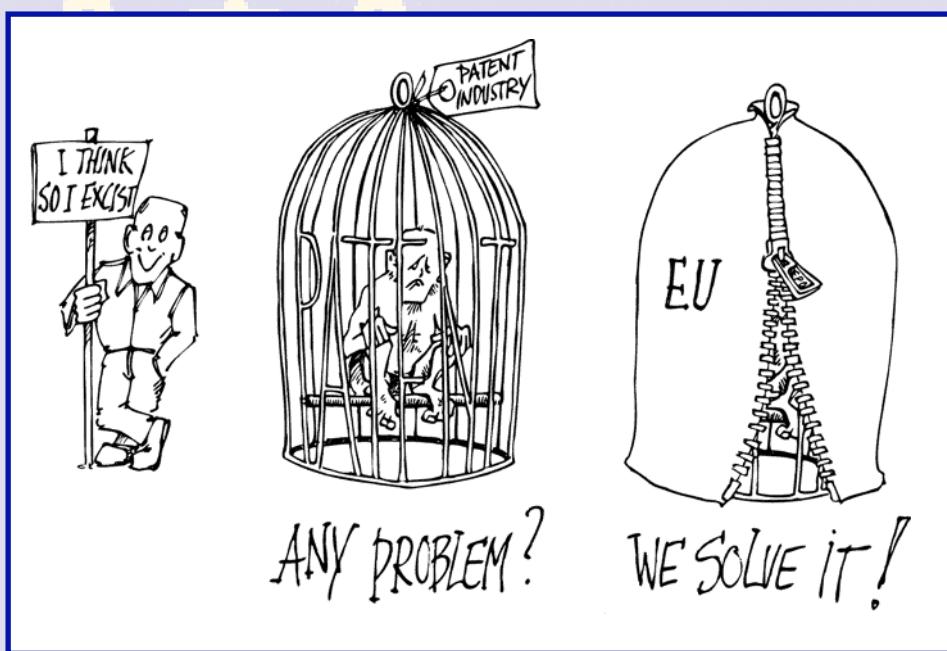
Bez kulturne navigacije, logično je, društvo lako posrće u krajnosti. Kao krajnju posljedicu na jednoj strani imamo loženje badnjaka uz štekćanje kalašnikova, a na drugoj – globalizovanu selendru što jeftino p(r)odaje svoje plaže i djevojke u narodnim nošnjama.

Dok se ne obrati pažnja da kultura ujedinjuje, zalud će biti svi reklamni spotovi Demokratske partije socijalista sa istim tim nošnjama zakrpljenih rukava, valjda pozajmljenim iz garderobe Crnogorskog narodnog pozorišta, ili kakvog KUD-a

na izdisaju.

Valja reći da Plav, Gusinje, Mojkovac, Šavnik, Andrijevica, sa nestrpljenjem očekuju dolazak Rolling Stones-a, zar ne? To mogu samo varoši u kojima je pozorišna predstava ili izložba slika incident dostojan trećeg dnevnika javnog servisa. A na rubovima pucaju carstva, kako je upozorio veliki Zbignjev Herbert pišući o rimsкоj imperiji. Naravno, drevna Duklja je suviše mala i rubovi su odveć blizu, reći će neko, pa nema opasnosti da se može kulturno rasparčati. Tako čovjek misli dok ne vidi anketu u kojoj dvadesetak Kolašinaca misli da je Morinj grad u Hrvatskoj. Svjetlošnim godinama je, treba priznati, Boka Kotorska daleko od Ali Pašinih izvora i nije jedini, mada jeste najveći, problem putna infrastruktura. Puteve ovdje treba uzeti kao kulturni projekat u užem smislu.

Pored puteva, dobro bi došla i koja bolnica, takođe ustanova kulture *par excellence*. Za primjer uz-mimo vrlo komplikovanu hiruršku

intervenciju bolje zvane aneurizma – naine, ako trbušna arterija pukne jednom Podgoričaninu njegove šanse da preživi obrnutu su srazmjerne minutišta ih pod strahovitim bolovima pacijent utroši do urgentnog bloka Kliničkog centra. Ukoliko se to desi nekom žitelju Berana, on, po svemu sudeći, umire u jednakom strašnim bolovima. Ili, tome dodati činjenicu da se broj registrovanih privatnih zubara u sjevernom dijelu Republike Crne Gore može pobrojati na prstima gornjih ekstremiteta... Situacija slična kao i sa akutnim ljubiteljima jazz-a u Rožajama – nemaju šansu da prežive.

Zato kada se u Pljevljima spaljuje crnogorska zastava, a u Plavu burokće "ovo je Turska", sve to ne treba da čudi, to je samo odgovor državi. Ako država počne da odgovora kao na Cetinju sa 200 mrgodnih robokapa, uzadan je to posao, pa makar im na kacigama sijale zvjezdice same Evropske unije.

Duplo zalud dolazak **Jagger Mick-a**, ako se suptilno ne uspostavi nova lektira za crnogorskiju mladež koja čeka da uticajni kapitalisti razvuku kablovsku mrežu i pruže šansu da se makar u satelitskom pjatu osjećaju daleko od političkih vodvilja – glavne forme ovdasnjih televizija.

Nema veze što je na čelo vladinog resora kulture došao portparol političke partije, ne valja gubiti nadu, moglo je biti i obrnuto, da ministar kulture postane par-

tijski glasnogovornik. Da se onda na Filozofskom fakultetu proučavaju traktati **Svetozara Marovića**. ("Sve je prolazno osim vremena. I zato se svi obaziru na vrijeme. Samo se vrijeme ni na koga ne obazire osim što traje i sudi", Program DPS-a).

Kao obavezno štivo studentima književnosti iz predmeta kreativno pisanje mogli bi se naći eseji **Miodraga Vukovića** iz knjige "Svedok kao svjedok", a mitropolit Amfilohije bi imao svojih pet minuta na jutarnjem programu u kratkoj obrazovnoj formi "Pomaga Bog, Crna Goro". Generalni sponzor emisije: Prva Crkva Crne Gore. Moto: "ženska utroba je fabrika života".

Tako dolazimo do ženskih organizacija koje brane pravo na abortus. Tako su radikalne. Nema tog učenja koje se na periferiji neće

prihvati u njegovom najoštrijem obliku, jer ne dolazi kroz normalni kulturni razvoj ideje, nego namah i iznebuha kao *Rolling Stones* na Jaz. Ako je tako bilo sa komunizmom, zašto ne i sa feminizmom. Tako i politika evropske ideje stiže u odurnom totalitetu sakramenta, nedodirljive istine za koju, uostalom, valja žrtvovati vojnike, ako prifali svježeg mesa u Iraku.

Za kraj valja opet citirati program DPS-a, koji predlaže da se ka Evropi ide na način kako su to radile indijske pariye, brišući za sobom tragove.

"...Toga smo bili svjesni i onda kada smo prije od ostalih shvatili da naš zadatak nije da ispravljamo prošlost. Tamo je bilo i ostalo još

mnogo neotkrivenog i tamnog koje zavodi i troši. A ista je stvar nemati vremena kao i ne iskoristiti vrijeme. Od ideja se ne smije zaboraviti na realnost. Put budućnosti vodi preko sadašnjosti".

Sadašnjost: prije nekoliko dana jednom istraživaču ljudskih prava u Crnoj Gori počelo je anonimno da se prijeti poslije emisije u kojoj je govorio o suočavanju sa političkom odgovornošću za deportaciju Muslimana/Bošnjaka 1992. godine.

"Ima da se prilagodiš državnim interesima, je ti jasno?!", poručio je anonimni glas. "Pazi što radiš i kako pišeš!"

Ovo je trebalo da bude tekst o kulturnom konceptu mlade Republike. Istraga je u toku.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

INSAJDERSKI MONOPOLIZAM, ODNOŠNO CRNOGORSKI "EUROSKEPTICIZAM"

Piše: Mila Kasalica

EU je politički projekat usredesređen na ekonomske koristi na velikom tržištu potrošača i proizvođača, i samo jedinstvo osporavanja i realizacije obezbeđuje održivost projekta i decenijsko funkcionisanje. Prvo, ustavno usporavanje nekoliko godina unazad, bilo je jasna direkcija najšireg referendumskog tima, građana dvije nesporne i razvijene evropske demokratije, da generalno uzeto cilj projekta nije da birokratija preovlađa suštinu i pređe u agresivnost (politički rečeno, moć) gubeći dugoročni kvalitet. Drugo, euroskepticizam predstavlja idejni okvir aktuelnog stručnog protivljenja i nepristajanja na idealizaciju, ali ne definiše fundamente za državne nego građanske opservacije.

Stručna javnost koja konstruktivno prati EU procese u Crnoj Gori je trebala već novogodišnjom "porukom" šefa vladajuće stranke **Mila Đukanovića** da ne treba slijepo slijediti propise EU da procijeni da je "carte blanche" povučena. Njegova "Uskršnja poslanica" je samo potvrdila očigledno – uvođe se "nova" pravila za već prihvaćeni, insajderski, "strateški" okvir razvoja ukupnog crnogorskog društva. Neo-

Bijeg od evropskih pravila

liberalni koncept gazdovanja nacionalnim resursima koji ne uključuje promišljanje o dugoročnom razvoju je suprotan evropskom odnosu prema odgovornosti za buduće generacije.

"Sposobnost" i "snalažljivost" insajdera da strukturiraju monopol u Crnoj Gori kroz slijepo poslušništvo osjećaju da će biti ugroženi evropskim pravilima i normama koja trebaju da važe jednakost za sve učesnike. Zato je potrebno da "naučna" dogma gospodina **Veselina Vukotića** bude hitno reinkorporirana u Agendu ekonomske reformi – državni dokument koji definije razvojne inicijative Crne Gore – jer "racionalno" je da 2030. godine budemo na nivou razvoja Slovenije danas (kako se to predviđa novim procjenama ekonomskih parametara). Većina segmenata koji određuju uređeno društvo po mjeri građana, su nesagledani od strane sljedbenika i zvaničnih i nezva-

ničnih "kreatora" Agende, dokumenta koji transparentno definiše ukupne monopole crnogorskog dugoročnog razvoja, odnosno jasno opredjeljenje za socijalnim raslojavanjem koje je toliko duboko i strukturalno, da je prolazak evropskim putem decenijski posao. Zato se "euroskeptično" utvrđuje nepotpuni troškovnik i nemušto se iz kru-gova bliskih Vukotiću i Đukanoviću poručuje kako je potrebno utvrditi da li se maloj Crnoj Gori isplati da bude dio EU.

Primjer Estonije se od strane neoliberalnih "naučnika", insajderskih monopolista, uzima kao upućujući model u odbrani argumentata za euroskepticizam, iako ova zemlja i od trenutka kada se pridružila zajednici evropskih država (2004. godine) ima skoro duple stope BNP-a nego Crna Gora, a o cijenama električne energije ima sljedeće mišljenje: "*The free market model does not apply to infrastruc-*

"SNALAŽLJIVI" OSTAJU BEZ ZAKONSKIH RUPA

Prisutnost EU nameće neizvjesnost "novog igrača". Ubrzana primjena donesenih zakona (zakona bez namjerno ostavljenih "rupa" za snalaženje malobrojnih) je suština "panične" reakcije naših nedavno samoproglašenih "euroskeptika". Panika je jer prestaje vrijeme "dobro upoznatih" konsultanata, i lokalne manipulacije nekvalitetnim konsultantima međunarodnih organizacija. Na kraju, možda je potrebno biti eksplicitan sljedećim stavom u vezi etabliranja razvojnih modela u Crnoj Gori: tigrova nema na Mediteranu, osim u kavezima, pa su zato spremni da krvoločno osakate i one koji ih hrane.

Euroskepticizam je dio naše budućnosti kada prihvativimo evropski put, ne ako ga odbijemo. Potreba artikulacije neophodne kritičke "kočnice", posebno kada je u pitanju velika birokratija, je odgovornost i pravo nezavisnih profila, u stručnom i građanskom smislu. I ne može biti zakulisni pokušaj insajderske odbrane monopolističkog shvatanja ekonomije i dugoročnog razvoja.

ture sector services as the latter are governed by natural monopolies and companies dominating the market. Therefore, state regulation of the prices of services provided by infrastructure companies is necessary and should replace the free market pricing mechanism." (Izvor: državni dokument o kalkulaciji cijena električne energije, objavljen od strane EMI, regulatornog inspektorata električne energije u Estoniji). Toliko o neoliberalnoj dogmi zasnovanoj na nestručnim, insajderskim argumentima. Toliko o proizvodnji električne energije kao biznusu.

Moramo se osvrnuti na aktuelni momenat lokalnog "euroskepticizma". Parafiranje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju je jedini konkretan i jasan rezultat novoizabrane javne administracije do sada. Izmjerljiv, sagledan i sa pozicija prednosti i sa pozicija slabosti, okončava period intenzivnih pregovaračkih rundi kojima se trasira jednostavna odluka koja obavezuje i određuje prava i odgovornosti. Sve one države malih ekonomija i ograničenih resursa o kojima smo pravili romantičarsko–marketinške "bajke" tokom referendumu su većinom dio tog saveza. Ostaju Švajcarska, Lihtenštajn, Norveška, Island van saveza, ali su i tamo sofisticiranost administracije, znanje, obrazovanje, poreski sistemi, finansijska stabilnost,

regulacija u korist tržišta složene determinante jedinstvenog pristupa namijenjenog podjednako zajednici i pojedincu, a ne malom broju "izabranih". Ako bi se argumentacija insajderskog osporavanja EU dotakla ovih "finansijskih rajeva", spoznali bismo da je proglašeni euroskepticizam drugo ime za nepreciznost i profesionalnu neusklađenost željnog i ostvarenog do sada.

Posljedica toga je stvaranje terena za dogmatičnu priču o troškovima, kao da je moguće razmatrati da su evroatlantske integracije jeftinije od evropskih. Priča o neizmjernim troškovima izbora evropskog puta zamagljuje suštinu dosadašnjih nekvalitetnih investicionih izbora. Agenda je namjerno ograničila razvojne perspektive Crne

Gore, taktikom "samo ono što mi izaberemo će se razvijati", čime je izostala ozbiljna, transparentna kalkulacija i detaljne finansijske konstrukcije ukupnog privrednog i društvenog potencijala. Osnovnu preporuku MMF-a i Svjetske banke o "securing affordable and cost-effective energy supplies while preserving environment" lokalni neoliberalni "požutjeli" zagovornici su, naravno, zaboravili, a svjesno i sistemski su uveli i slijede brutalni pragmatizam ličnih interesa i interesa malog broja "snalažljivih" pokušavajući se pravdati determinanta liberalnog principalizma.

Znači, jedini trošak potiče od činjenice da je predstavnicima EU posao da su prisutni i da su suštinski, a ne pojavno informisani. Standardizacija pojavnog, što je proklamovana platforma "kreatora" Agende, oduvijek je izbor lakšeg, ali ne i kvalitetnijeg puta. Zato stalna prisutnost EU čini malo vjerovatnom uspješnu budućnost neobrazloženih i intenciono sračunatih racia, indikatora i stopa BNP-a, kao i onu bez vidljivog napretka zajednice. Sve to je bila dosadašnja praksa "naučnih" i ostalih državnih dokumenata i projekata realizovanih od strane "kreatora" Agende. To je trošak, ali ne u finansijskom ekvivalentu koji na kraju opet izdvajaju građani kroz svoje poreske prinaadležnosti. Neizbjegnost saradnje sa Evropskom komisijom procijenjena je kao "rizik" za "elitu", i tu leži suština diskusije o trošku. Sa profesionalne tačke gledišta, smiješno zvuči kritika o svođenju ekonomске i društvene zbilje na štrikove, jer trivializacija je pribježite za monopoliste i "lažni" ponos "nas malih i snalažljivih", a ne prostor jasne i utemeljene argumentacije.

Autorka je magistarka finansijskog menadžmenta i saradnica CGO-a

ZARADE PREKO NOĆI PROTIV KVALITETA I RADA

S totnjak hiljada stranica EU regulative nijesu primarni problem, prepreka, trošak. To je nesumnjivo projekat kontinuiranog prevodenja, čitanja, usvajanja, primjene za nekih petnaestak narednih godina. Suština crnogorskih "euroskeptika" je uopšte ne regulisati ono što je prirodna sredina insajderskih zarada preko noći u "kockarnicama" našeg tržišta kapitala ili kuloarima državne administracije, a suština nije u posvećenom, dugogodišnjem radu i kvalitetu. Zato bismo trebali povjerovati da je Evropa problem, a ne rješenje. Možda trebamo dodatno povjerovati da je dugogodišnji, pređašnji izbor manjeg zla realniji nego da sada svjesno odlučimo i krenemo prema novinama i jasnosti profesije, bivstvovanja, stava.

**DA LI SE DEROGIRA PROKLAMOVANO OPREDJELJENJE ZA PRENOŠENJE
OVLAŠĆENJA SA DRŽAVNOG NA LOKALNI NIVO**

Piše: **Emil Kriještorac**

Na osnovu odluke Trećeg samita predsjednika država i vrla zemalja članica Savjeta Evrope (SE) održanog u Varšavi u maju 2005. Direktorat za saradnju za lokalnu i regionalnu demokratiju SE, formirao je Centar za stručnu podršku reformama lokalne samouprave čiji je osnovni cilj pružanje podrške lokalnim vlastima u ostvarivanju efikasne lokalne samouprave. U saradnji sa tijelima SE i spoljnim partnerima, zadatok Centra je da "...pronalazi, modifikuje i razvija sredstva za podizanje kapaciteta iz najbolje evropske prakse oslanjajući se na pristupe koji su se pokazali uspješnim".

Kao rezultat formiranja pomenutog Centra, nedavno je u Podgorici održana konferencija na temu "Program razvoja odgovornog rukovodjenja i najbolje prakse za lokalnu samoupravu u Crnoj Gori", na kojoj je učestvovao i **Giovanni di Stasi**, direktor ovog Centra SE za lokalnu samoupravu i bivši predsjednik Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope. Pored upoznavanja sa namjerama i ciljevi-

Decentralizacija samo na papiru

ma SE u ovoj oblasti, ključne riječi koje su dominirale u izlaganjima učesnika konferencije i ovog puta su bile "decentralizacija" i "reforma" lokalne samouprave.

Za razliku od gospodina Di Stasija, građanima Crne Gore pomenute kovanice paraju uši još od 1998. godine kada je Vlada RCG usvojila Strategiju reforme lokalne samouprave kojom su definisane smjernice pomenute reforme i određena dinamika razvoja kako lokalne samouprave, tako i demokratije na lokalnom nivou. Tada, prije skoro deset godina, kroz ciljeve reforme utvrđena su načela: decentralizacija, demokratizacija,

profesionalizacija, depolitizacija, autonomnost i efikasnost lokalne samouprave. Naravno, polazna osnova je bila potpuna primjena Evropske povelje o lokalnoj samoupravi koju je usvojio SE 15. oktobra 1985.

Hronološki posmatrano, od tada je održan veliki broj konferencija, savjetovanja, seminara, radionica, urađen je veliki broj verzija prednacrta i nacrta sistemskih zakona iz ove oblasti, a isti su konačno i bili usvojeni sredinom 2003. Doduše, bez prisustva opozicije, izostavljanjem velikog broja amandmana Zajednice opština, te bez pozitivnog stava o konačnom

ALAT ZA JAČANJE DEMOKRATIJE

Sobzirom da se Evropska unija nikada nije bavila lokalnom samoupravom već je to radio Savjet Evrope, a EU samo prihvatala njihove povelje i preporuke usvajajući ih kao svoje standarde, u izvještajima o napretku Crne Gore nećemo naći poseban dio o lokalnoj upravi. Ipak, to ne smije da uljuljka Vladu Crne Gore, jer se primjena standarda i evropskih vrijednosti i u ovoj oblasti i te kako prati. U tom kontekstu treba posmatrati i primjedbu šefa operativnog centra EAR-a u Crnoj Gori **Rainera Freunda** koji je krajem 2006. podsjetio odgovorne u Vladi RCG da "...u Evropskoj uniji decentralizaciju smatraju alatom za jačanje demokratije i približavanje Evrope građanima...", pritom konstatujući da "...cijeli proces EU integracije vodi ubrzajući trendova decentralizacije i prenošenju moći sa nacionalnog nivoa na lokalne samouprave". Naravno, sa ciljem da se popravi standard života građana i omoguće bolje usluge.

tekstu Prijedloga zakona od strane više relevantnih međunarodnih institucija koje su bile uključene u ovaj proces.

Potom je krenula verbalna gimnastika koja, na žalost, traje do danas. Prvo je bezrezervno prihvaćen memorandum potpisani na Regionalnoj ministarskoj konferenciji jugoistočne Evrope koja je održana u Zagrebu 25. i 26. oktobra 2004. Tu su dogovorene konkretnе obaveze vezane za decentralizaciju i dinamiziranje reforme lokalne samouprave. Nekoliko mjeseci kasnije, u februaru 2005., od strane Vlade RCG je usvojen Program za bolju lokalnu samoupravu. U isto vrijeme, početkom 2005. u Budimpešti, na Konferenciji ministara zaduženih za lokalnu i regionalnu samoupravu, prihvачene su obaveze dalje reforme za ostvarenje decentralizacije. Krajem 2006. su prihvaci i zaključci Druge regionalne ministarske konferencije zemalja jugoistočne Evrope (održane 8. i 9. novembra 2006. u Skoplju), a Crna Gora nikako da krene u susret ostvarenju navedenih načela, osim, razumije se, deklarativne i verbalne podrške.

Hvaleći tek usvojeni Program za bolju lokalnu samoupravu, sadašnji

Giovanni di Stasi

predsjednik Vlade RCG **Željko Šturnović** (a tadašnji ministar pravde u Vladi RCG) je na konferenciji u Budimpešti izjavio da "...ovim dokumentom, prepoznavajući izazove sa kojima se suočava lokalna samouprava, Vlada RCG je preuzeila obaveze kojima, se prije svega, potvrđuje važnost punog sprovođenja načela iz Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i opredijeljenost da se razviju standardi demokratije i dobre uprave na lokalnom nivou". Da podsjetimo, u svakoj od pomenutih oblasti navedenog Programa su utvrđene aktivnosti sa mjerama koje treba preduzeti, nevedeni su nosioci i rokovi za njihovo izvršavanje. No, mnogo toga je ostalo samo na papiru.

Crna Gora mora shvatiti da se do decentralizacije ne dolazi usmenim i pismenim zalaganjima na konferencijama, već izmjenom sistemskih zakona iz oblasti lokalne samouprave i usklađivanjem drugih zakona sa njima. Stručnoj javnosti nije sporno da je zakonodavac postojećim zakonima o lokalnoj samoupravi predvidio izvjesnu decentralizaciju i autonomost lokalne samouprave. Zato i Savjet Evropske unije u Odluci o principima, prioritetima i uslovima sadržanim u Evropskom partnerstvu u odjeljku Unapređenje lokalne uprave nije imao poseban osvrt na zakonsku regulativu, već je kratko podvučeno: primijeniti Zakon o lokalnoj samoupravi. Međutim, potpuna primjena je izostala, a kasnijim zakonskim rješenjima Vlada RCG je proces okrenula u suprotnom smjeru i time obesmisnila postojeće "sistemske" zakone.

Tako smo novim Zakonom o planiranju i uređenju prostora dengirali aktuelni Zakon i u jednom dijelu zakona su usvojene izrazito centralističke norme. Već pripremljeni zakonski tekstovi Zakon o državnoj imovini i Zakon o izgradnji objekata imaju istu tendenciju, a time guraju Crnu Goru na početne pozicije sa početka devedesetih kada je izvršena rigidna centralizacija. Poseban problem predstavlja i neusklađenost lokalne zakonske regulative sa ostalim važećim zakonskim aktima (Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o rudarstvu, Zakon o geološkim istraživanjima, Zakon o morskom dobru, Zakon o učešću privatnog sektora u vršenju javnih usluga, Zakon o radio – difuziji, Zakon o telekomunikacijama, itd.) što doprinosi pravnom haosu u ovoj oblasti.

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcijonjer Narodne stranke

CENTAR NUDI OBUKU

Centar Savjeta Evrope za stručnu podršku reformama lokalne samouprave će ponuditi širok spektar sredstava i programa za podizanje kapaciteta, u zavisnosti od potreba lokalnih vlasti i asocijacija. Neki od njih su već predstavljeni u većem broju zemalja i mogu se dalje razvijati, dok pronaalaženje novih instrumenata i započinjanje novih programa tek predstoji. Imajući u vidu da su neki složeniji od drugih i da zahtijevaju veći stepen stručnosti, Centar će korisnicima ponuditi organizovanje lokalnih radionica, sisteme analiza vlastitih mogućnosti lokalnih vlasti i zajedničke analize od strane spoljnih stručnjaka koji će obilaziti lokalne zajednice i iznositi svoja viđenja. Zatim, predviđeno je i kreiranje nacionalnih strategija za obučavanje, razmjena najbolje prakse i osposobljavanje za adekvatno upravljanje kapacitetima. Uz navedeno, posvetiće se pažnja učešću građana, strategijama za ostvarivanje bolje komunikacije, analizi kapaciteta, jačanju kapaciteta asocijacija lokalnih vlasti, a sve u cilju uspostavljanja pouzdane lokalne samouprave.

KOLIKO JE ZAISTA PODIJELJENO CRNOGORSKO DRUŠTVO?

Piše: Dr Srđa Pavlović

istraživački centar za studije sukoba (Conflict Studies Research Centre) pri Akademiji odbrane Ujedinjenog Kraljevstva (Defence Academy of the United Kingdom – DAUK) nedavno je objavio članak o trenutnoj političkoj situaciji u Crnoj Gori. Autor teksta je **Miša Đurković**, istraživač pri beogradskom Institutu za evropske studije. Naslovljen "Crna Gora: Ka novim podjelama?" ovaj tekst predstavlja mračnu sliku nevolja koje nailaze. Uprkos upitniku na kraju naslova, autor sa priličnom sigurnošću predviđa buduće sukobe u Crnoj Gori.

Đurković opisuje crnogorsko društvo kao netolerantno i nasilno, kao okruženje u kojem "...drevno nasljeđe krvne zavade još postoji". Slikajući portret Crne Gore širokim potezima pera, on optužuje vlasti da sprovodi "kombinaciju strategija ekonomskog pritiska i obrazovnog i kulturnog inžinjeringu, kako bi doveli Srbe na manje od 10%". U odgovor na ovu "nasilnu politiku identiteta", autor upozorava na mogućnost "organizovanog otpora od strane značajnog dijela srpskog stanovništva". Nakon čitanja ovakvog teksta, čitalac bi lako mogao zaključiti da je Crna Gora duboko podijeljeno društvo i prava ilustracija Balkanskog bureta baruta. Uprkos najavama autora o analitičkom pristupu, tekstrom dominiraju

Rješenje je u kući, a ne u miješanju sa strane

novinarski stil i senzacionalističke izjave. Odabir i obrada izvora čine stvar još gorom. Najuticajnija djela o nacionalizmu, stvaranju identiteta i istoriji regiona nijesu našla mjesta u bibliografiji teksta, a očigledno nedostaju i značajni naučni radovi o kulturi, entitetu, identitetima i opštoj političkoj istoriji Crne Gore.

Osnovna teza analize da "...potencijalni sukobi oko identiteta i prava određenih etničkih grupa predstavljaju ključni izvor nestabilnosti u Crnoj Gori" je vrlo problematična. Pretjerano pesimistična, ova teza je potkrijepljena neubjedljivim i nepotpunim dokazima. Pitanja kolebanja identiteta i manjinskih prava kao i kategorizacije manjina su svakako teme strastvenih rasprava u Crnoj Gori. Međutim, višak emocija u diskusijama o ovim i drugim pitanjima ne bi trebalo posmatrati kao izvor nestabilnosti koji neminovno vodi nasilju. Bitno je podsjetiti se da nasilje počinje tamo gdje rasprave prestaju. Dok god se u Crnoj Gori razgovara o ovim osjetljivim pitanjima, mogućnost nasilnih sukoba je minimalna.

Đurković ne uviđa jednu od važnijih karakteristika ovog problema: užarene rasprave koje on vidi kao izvor nestabilnosti su zapravo politički izazvane i održavane u životu kako od strane vladajuće koalicije, tako i od strane pro srpske opozicije kao oruđe političkog opstanka. U nedostatku solidne ekonomске politike i sposobnosti (volje?) da napuste svoj autoritarni i/ili nacionalistički *modus operandi* naslijeden iz prošlosti, ove političke partije se hvataju etničkih, nacionalnih i vjer-

skih pitanja kao posljednje slamke koja ih održava u igri. Zato bi korjenita promjena u strukturama moći na sljedećim izborima i istinska primjena građanskih principa i razboritih ekonomskih politika predstavljala najefikasniji lijek za smirivanje razbuktanih političkih tenzija u Crnoj Gori.

Autor takođe koristi *identitet* u jednini kada govori o identitetima u Crnoj Gori. To ukazuje na neuviđanje mogućnosti mnogostrukih nivoa identifikacije. Moglo bi se primjetiti i da normativna priroda Đurkovićevih ocjena i isticanje uzroka nestabilnosti idu na ruku samo onim akterima kojima bi zaista bilo od koristi da radikalizuju crnogorski politički prostor pa čak i da izazovu neku vrstu sukoba.

Kao neizbjeglu posljedicu ovako pesimističkog pogleda, autor izvodi zaključak da bi situacija u Crnoj Gori mogla biti riješena samo spoljašnjom intervencijom. Njegov povik u pomoć je ponavljanje stare političke strategije pozivanja na više sile poput OEBS-a, Savjeta Evrope i raznoraznih organa EU da izvrše pritisak na lokalne strukture vlasti. Ovim se pozivom ističe nedostatak volje i ograničene sposobnosti lokalnih struktura da same dođu do kompromisnog rješenja. Prema njegovoj analizi, samo bi magični dodir briselskih birokrata mogao spasiti Crnu Goru od gotovo sigurnog sukoba. Iako postoji zrnce istine u argumentu o nedostatku volje i ograničenoj sposobnosti crnogorskih vlasti da sarađuju sa opozicijom u traženju kompromisnog rješenja za mnoge probleme, istina je i da je rješenje u

samoj Crnoj Gori. Intervencija sa strane bi mogla pogoršati situaciju. Pomalo je zabrinjavajuće to što autor ove analize krivicu za neangažovanje i političku rigidnost pripisuje gotovo isključivo vladajućoj DPS/SDP koaliciji. Oslobođanje opozicionih partija svakako ne svjedoči o nepristrasnosti ove analize. Uz to sam autor ne pokazuje ni najmanju sklonost prema kompromisu u pogledu zadovoljavanja političkih apetita pro srpskih opozicionih partija u Crnoj Gori.

Primjedbe autora o "tradicionalno pluralističkom identitetu" ukazuju na nedovoljno poznavanje kako naučnih izvora o nacionalizmu, nacionalnim državama, stvaranju nacija i izgradnji identiteta, tako i unutrašnje dinamike procesa stvaranja identiteta u Crnoj Gori, a da ne govorimo o nepoznavanju činjenica. Neko ko gaji ambicije da bude prepoznat kao stručnjak za pitanja identiteta i nacionalizma na Balkanu bi za početak morao da zna razliku između rimskog cara Dioklecijana i grada – države Duklje. Štoviše, morao bi da bude svjestan činjenice da su crnogorska nacija i pojam zasebnog crnogorskog identiteta mnogo stariji od *Dukljanske akademije* i *Mila Đukanovića*. Najzad, pitanja identiteta i višestruke pripadnosti potresaju i dominiraju crnogorskom političkom scenom od kraja XIX vijeka. Prema tome, današnje rasprave o ovim pitanjima su samo nastavak starih diskusija unutar drugačijeg ekonomskog, društvenog, kulturnog i političkog konteksta.

Đurkovićev komentar o društvenom inženjeringu ima prizvuk nacionalističkih stereotipa. Tvrđnjom da se određene istorijske snage (autor nas ostavlja "u mraku" po pitanju porijekla ovih snaga) upuštaju u društveni inženjering kako bi podijelile inače ujedinjeno i homogeno pravoslavno stanovništvo, autor izražava sopstveno stanovište u dugotrajnoj, živoj raspravi o crnogorskoj naciјi i time dovodi u pitanje svoju već proklamovanu objektivnost. Izjave da se Crna Gora "stopila sa Srbijom 1918. godine"

Miša Đurković

jasno daju na znanje političku pripadnost samog autora. Ovom tvrdnjom on poriče obimne naučne izvore na više jezika koje svjedoče o prisajedinjenju Crne Gore kraljevinu 1918. godine.

Što se tiče izjava o popisu iz 2003. godine, autor bi morao da predstavi jasne dokaze koji bi potvrdili da je pitanje na popisu bilo kreirano tako da navede ispitanike da stanu u odbranu svog identiteta. Bez takvih dokaza, argument služi samo da definiše samog autora kao predstavnika određene nacionalističke paradigme i ugrožava njegov kreditibilitet objektivnog posmatrača.

Suprotno onome što bi autor želio da njegovi čitaoci povjeruju, izjednačavanje pro srpskog političkog bloka u Crnoj Gori sa pro jugoslovenskim snagama jednostavno navodi na pogrešan zaključak. Prije svega, teško da je moguće naći bilo kakve pro jugoslovenske snage nakon 1990. godine, osim ako povjerujemo u laži da su Slobodan Milošević i njegova partija zaista branili Jugoslaviju?! Đurković implicitno tvrdi i da su se političke snage vjerne Beogradu borile za opstanak Jugoslavije. Sudeći po postojećim izvorima, niti jedna

činjenica ne bi mogla biti dalje od istine. Takva izjednačavanja su dio velikosrpskog nacionalističkog diskursa i prečesto su korišćena kao opravdanje vojnih akcija u periodu između 1991. godine i 1995. godine.

Navedeni članak ne nudi čitaocu analizu društvenih uslova u Crnoj Gori, ni pregled (u najmanju ruku) značajne uloge koju nevladin sektor ima u stvaranju politika i opšte političke klime. Takođe su odsutne političke manipulacije od strane svih partija uključenih u proces rasprava o identitetima, etničkoj i vjerskoj pripadnosti i tome slično. Autor ni ne pominje najznačajniju političku promjenu u Crnoj Gori – dolazak na scenu nove političke snage koja je posvećena građanskim principima i pokušava da promoviše dijalog u raspravama o osjetljivim pitanjima jezika, identiteta, vjere, kulture, i manjinskih prava. S druge strane, Miša Đurković je svoj tekst pisao unutar okvira nacionalnog diskursa i sa posebnim političkim ciljem u vidu – prema tome, nerealno je očekivati bilo što osim striktno antagonističkih odrednica kojima se ozbiljno oživljavaju stare podjele i koje se očajnički drže sopstvenih izbjeganjelih snova o nacionalnoj veličini.

Kao zaključak treba reći i da je najproblematičniji aspekt čitave stvari činjenica da se politički pamflet poput ovog teksta Miše Đurkovića pojavio u jednoj sasvim ozbiljnoj publikaciji. Prema tome, pretpostavljam da je tekst revidiran, ako ne i prosuđivan. Pitanje je zašto bi bilo koji urednički kolegijum prihvatio tekst tako lošeg kvaliteta? Treba li da zaključimo da stručnjaci za Balkan i Crnu Goru koji sarađuju sa Istraživačkim centrom za studije sukoba DAUK-a odobravaju Đurkovićevu metodologiju i zaključke? Intelektualci i političari u Crnoj Gori i Velikoj Britaniji bi morali da se zapitaju o tome.

Autor je profesor na Katedri za istoriju i klasične nauke Univerziteta u Alberti, Kanadi

Piše: Jelena Mrdak

Zamišljam da jednog dana, nadam se ne u predalekoj budućnosti, dobijem e-mail priateljice u kojem mi piše da se koncert U2 održava u Beču za par dana i da se karte još uvijek mogu kupiti. Nijesmo se odavno vidjele, a dok smo zajedno studirale, sanjarile smo o tome da zajedno sa Bonom i hiljadama drugih jednog dana pjevamo "One". Ubrzo na internetu provjeravam da li tog dana ima slobodnih avionskih karata do Beča, odmah ih kupujem (zajedno sa kartama za koncert) i počinjem da se pakujem. Jedan davnašnji san se jednostavno ostvaruje...

Tada neću morati da se uzne-miravam što nemam dovoljno vremena, jer da vijest o tom koncertu dobijem danas, bilo bi mi potrebno najmanje desetak dana da prikupim sva dokumenta i izvadim vizu. Neću morati svakog dana da molim nadređene sa posla da mi dozvole nekoliko sati izostanka radi prikupljanja desetak različitih dokumenata koji se mogu pribaviti jedino u toku mog radnog vremena. Neću morati potrošiti oko 100 EUR na osiguranje, vizu i rezervaciju hotelske sobe i još makar toliko za putne troškove do Beograda, imajući u vidu da je

Zašto želim da budem građanka Evrope?

Ambasada Austrije u tom gradu. Tamo neću morati zorom ustati i sa stotinom drugih ljudi gurati se u redu cvokoćući na hladnoći i sa zebnjom se nadati da će stići na red tog dana i da neću morati opet dolaziti sjutradan. Neću morati trpeti grube i neljubazne službenike u Ambasadi koji samo traže izgovor da mi stave na znanje da su oni ti koji odlučuju hoću li dobiti vizu ili ne. Na kraju, neću morati danima i sa nesigurnošću iščekivati odgovor.

Oktoberfest u Minhenu, trka Formule 1 u Monci, derbi Barselona – Real Madrid, Diznilend u Parizu, Jazz festival u Pragu, obilazak skandinavskih zemalja autom, planiranje na Tatrama... sve to postaje samo pitanje vremena i novca koji sam uštedjela do tog trenutka. Za nekog ko voli da putuje kao ja, mnogo je lakše planirati kada si građanin/ka Evrope.

Ja nijesam od onih koji žude da žive i rade negdje drugdje. Prednosti života u Crnoj Gori poput poslijepodnevnog sunca na plaži odmah nakon završenog radnog vremena, uživanja subotom u suvom krapu i crnicičkom vinu u Virpazaru i posmatranje sa vrha Žijova panorame Podgorice koja se lagano opušta u sunčanom nedjeljnog podnevnu, čine moju svakodnevnicu vedrom i manje stresnom.

Ono što mi ovdje nedostaje, je upravo mogućnost izbora koju imaju građani Evrope. Dakle, ukoliko bih poželjela upoznati boje svakodnevice negdje drugdje, ja sada moram da izgubim mnogo više vremena i novca, da dokazujem da će se zasigurno vratiti u Crnu Goru za ne-

koliko dana ili nedjelja i najviše od svega – da do posljednjeg trenutka strahujem hoću li dobiti vizu.

Naravno, biti građanin/građanka Evrope znači mnogo više od bezviznog režima među državama članicama. U ovom trenutku, ja lično doživljavam to kao snažnu motivaciju, ali očekujem da će vremenom osjetiti povoljnosti drugih mogućnosti. Mogućnost daleko većeg tržišta za naše proizvode i usluge, mogućnost da se radi i studira negdje drugdje, mogućnost da se pripada jednoj velikoj porodici različitih, ali upravo zbog svoje raznovrsnosti bogatih ljudi. Sve ove mogućnosti će stajati pred nama, a na nama će biti da se uklapamo i tražimo svoje mjesto.

Ono što ja doživljavam kao niz mogućnosti, možda i nije tako za one koji me okružuju. Da li će moji rođaci u Kolašinu koji proizvode jedinstveni lisnati sir i od te proizvodnje i prodaje žive, moći uklopliti svoj proizvod u rigidne evropske standarde? Da li će legendarne fešte pečenja rakije kod mog prijatelja Mira postati prošlost jer njegova rakija možda neće zadovoljiti standarde evropskog tržišta? Nijesam sigurna ni što će biti sa onim suvim krapom i crnicičkim vinom s početka priče. Da li će ove i mnoge druge osobenosti Crne Gore "položiti testove" evropskih standarda? Koja je cijena koju će Crna Gora morati da plati da bijnjeni građani postali građani Evrope i da li ćemo uspjeti da sačuvamo svoj identitet prihvatajući evropski? Na žalost, ne znam odgovore na ova pitanja. Postoji mogućnost da će

cijena ulaska u Evropsku uniju za mnoge građane Crne Gore biti prilično velika.

Prije nekoliko godina, tokom boravka u sjeverozapadnoj Ukrajini, uvjeravali su me da smo mnogo bliži Evropi nego što je to meni izgledalo. Za Ukrajince koje sam ja imala priliku da upoznam, Crna Gora je bila Zapad i to ne samo u geografskom smislu. Iako su svi pokazali zavidno poznavanje istorije i cjelokupne situacije u Crnoj Gori, insistirali su na tome da smo mi takoreći već u EU i da smo oduvijek njoj i pripadali. Ovakvi stavovi su me iznenadili i podstakli da kasnije često razmišljam o tome.

Crna Gora je zaista oduvijek bila dio Evrope i tu joj je mjesto. Evropa se mogla naći u tragovima koje su Rimljani ostavili, u štampariji na Obodu koju je Ivan Crnojević još u XV vijeku donio u Crnu Goru, u bogatom iskustvu koje su peraški moreplovci donijeli sa sobom, u trgovачkom životu među zidinama Ulcinja, Bara, Budve, Kotora, Risna, Vira, Rijeke Crnojevića, Nikšića, Pljevalja i drugih gradova današnje Crne Gore, na proslavi krunisanja kralja Nikole na Cetinju, u crvenom SFRJ pasošu koji je svuda dočekivan sa osmijehom...

Dešavanja u posljednjih 16 go-

dina kod nas i u zemljama u okruženju, ostavila su nam u naslijede potrebu da polažemo ispite iz evropejstva. Moramo dokazati da smo voljni i spremni da uradimo sve što je potrebno kako bi zauzeli trideset i neku stolicu u Savjetu ministara. Kao zemlja koja je upravo izašla iz jedne zajednice jer je htjela da svoju sudbinu drži u sopstvenim rukama, pitanje je koliko ćemo uspjeti da zaštitimo interese Crne Gore u daleko većoj zajedni-

sir iz đirokastre i suve smokve. Iako nam viza za Albaniju ni danas ne treba, možda ćemo se češće posjećivati kada budemo građani Evrope, možda ćemo češće razmenjivati iskustva i prepisivati odgovore na testu iz evropejstva.

Autorka je polaznica IV generacije Škole evropskih integracija i radi na Parlamentarnom programu u podgoričkoj kancelariji Nacionalnog demokratskog instituta (NDI)

ci. Sigurno, to će biti trnovit put i moraćemo podnijeti mnoge žrtve. No, ja mislim da nam je Evropska unija jedino odredište.

Ono što je svakako od koristi u procesu pristupanja EU, za sve one koji žive u Crnoj Gori i ostalim zemljama zapadnog Balkana, je poboljšanje odnosa među susjedima. Srećom, "osuđuju" nas na saradnju i tjeraju da jedni drugima na Balkanu polako otvaramo vrata. Nadam se da ćemo u toku ovog procesa razbiti međusobne predrasude koje gajimo i shvatiti da u EU moramo zajedno ući. Jедног дана kada svi postanemo građani Evrope, možda ćemo se češće sjetiti da autom odemo do albanskog primorja i na jugu uživamo u hladu maslinjaka jeduci

DR ECKART D. STRATENSCHULTE, DIREKTOR EVROPSKE AKADEMIJE U BERLINU

Svaka mala zemlja koja ne uđe u Uniju biće gubitnik

Evropskoj integraciji posebno su zaštićene male zemlje jer velikih pet uvijek mogu okrenuti brojeve telefona, sastati se u Daunting street broj 10 i odlučiti nešto. Ali, male zemlje (a to je svaka između Estonije i Crne Gore), one su te koje će izgubiti bez EU. što su manje zemlje, to trebaju više institucije koje EU nudi, kaže za *EIC Bilten* Dr Eckart D. Stratenschulte, direktor Evropske akademije u Berlinu.

On napominje da je čak i Švajcarska sve bliža EU.

"Oni su za posljednji krug proširenja platili milijardu franaka. Imali su referendum o tome. Uz to, oni su dio Schengen sporazuma, pa i unutrašnjeg tržišta. Tako da i Švajcarska, država koja je mnogo veća i bogatija od Crne Gore, svoju budućnost vidi makar u bližim vezama sa EU", ističe Stratenschulte.

On je poručio Crnoj Gori da iskoristi šansu koja se nudi u procesu pristupanja EU.

"Svakako morate da riješite probleme sa kojima se suočavate jer je nemoguće da se razvijate sa velikim stepenom korupcije. To je tako očigledno, a EU u pretpripravnjoj strategiji nudi podršku, znanje i novac. Moj savjet je – uzmite ih", kazao je Stratenschulte.

Njegova procjena je da od zemalja Balkana u smislu njihovog rejtinga u očima EU, broj jedan zauzima Hrvatska jer ona već pregovara o članstvu.

"Broj dva pripada Makedoniji koja je ekonomski slaba, koja ima sve vrste problema poput korupcije, ali koja ide naprijed i očekuje nagradu zbog Ohridskog sporazuma. Svi su toga svjesni. Ona je kandidat i mislim da će otvoriti pregovore o članstvu za godinu ili dvije. Broj tri je Crna Gora jer je to zemlja koja je relativno stabilna i relativno bogata. Iz naše per-

spektive, izgleda da je veoma zainteresovana da ispuni kriterijume, nema etničkih sukoba, tako da je u mnogo boljoj situaciji od drugih", smatra direktor berlinske Evropske akademije.

On dodaje da je Albanija još u teškoj situaciji, da je BiH neka vrsta protektorata, a Srbija ima problem Haga i veoma snažnih radikala i SPS-a...

"Dakle, Hrvatska, Makedonija, Crna Gora, Albanija, eventualno Srbija i BiH jer to nije funkcionalna država bez podrške spolja", kaže Stratenschulte.

Odgovarači na pitanje što je njegova preporuka Vladi Crne Gore, on je rekao da je EU realna perspektiva i da se ne treba koncentrisati na to kada će postati članica, već na socijalne i ekonomske reforme koje su bolne, ali koje imaju smisla za državu.

"Vi ste mala zemlja bez resursa kao što su nafta, gas, zlato... tako da ste izgubili ako se ne uskladite sa međunarodnom scenom okolo. Integracija u EU vam nudi mnoge mogućnosti poput tržišta sa pola milijarde ljudi. Ne govorim samo o izvozu, nego i o turizmu", ocjenjuje

Stratenschulte.

Kao najvažnije koristi ulaska u EU, on je naveo pristup najvažnijem unutrašnjem tržištu na svijetu, punu integraciju u zajednicu vrijednosti i u zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku.

"Mislim da vi ne možete ni razmišljati o vašoj posebnoj spoljnoj politici. To je smiješno za zemlju veličine Crne Gore, čak i za zemlju veličine Njemačke. Dobijate mnogo više na značaju koji nikada ne možete imati izvan EU. U mnogim odlukama u Savjetu EU, Malta sa manje od 400.000 stanovnika ima isti uticaj kao Njemačka. Tamo se traži konsenzus i glas premijera Malte koja ima manje ljudi nego jedan distrikt Berlina i taj glas je jednako važan kao glas kancelara Njemačke. Gdje možete imati takav uticaj na ravnopravnoj osnovi?", naglašava Stratenschulte.

On procjenjuje da će se prilikom sljedećeg kruga proširenja po prvi put primijeniti regata sistem.

"U stvari, mi do sada nijesmo imali regata sistem, uvijek smo ga proklamovali, ali su nove članice uvijek ulazile u grupama. Uvijek kažemo regata, ali je čak i 80-tih bio paket. Tada su Portugalci morali da čekaju na Špance i bili su ljuti zbog toga. No, sve više idemo ka regata sistemu. I Evropski parlament je jasno rekao da je politički prijem u EU završen i da sada treba da sudimo o zemlji na osnovu njenih dostignuća. Veliki prasak u 2004. godini uplašio je mnogo ljudi u EU jer se odjednom desilo da nas više nije 15 nego 25. Zato mislim da je regata sistem mnogo bolji. Kada jednom kažemo da je Hrvatska 28. članica, koga je briga, niko neće primijetiti. Ni Crnu Goru niko neće primijetiti", ističe Stratenschulte.

N.R.

SA KAKVIM PROBLEMIMA SE DANAS SUOČAVA EVROPSKA UNIJA

Piše: Maja Vujašković

Pet decenija nakon stvaranja Evropskih zajednica, Evropska unija je iznjedrila Berlinsku deklaraciju koja, na neki način, predstavlja osrt na evropska dostignuća i pogled u budućnost. Nakon prvog čitanja i prvi emocija, lako je uvidjeti da je "rođendanska" deklaracija EU onakva kakva je i sama organizacija danas—pomalo uvijena, teška za razumjeti, oprezna i bez zanosa koji ju je odlikovao recimo 80-tih godina. Da li je to posljedica težine postizanja konsenzusa među brojnim članicama sa različitim interesima ili nemanja ideje o tome kuda EU treba da se kreće, ostaje da se vidi.

Danas postoji nekoliko polja na kojima se testira "snaga" EU. Svakako, jedno je njena politička moć na svjetskoj sceni i uloga u obezbjeđivanju svjetskog mira. Za ta pitanja zadužen je drugi stub EU, tj. Zajednička spoljna i bezbjednosna politika (*Common Foreign and Security Policy*).

Iako se u ovo vrijeme u svijetu vodi manje klasičnih ratova nego što je to bio slučaj u prošlosti, terorizam i oružja za masovno uništenje učinila su bezbjednosne izazove brojnim i složenima. Sasvim je sigurno da svijet nije isti nakon terorističkih napada 11. septembra koji su utjerali strah u kosti svim zapadnim zemljama. Taman što smo zaboravili Irak i neuspjeh ZSBP-a (u smislu postizanja jedinstvenog stava o ulozi Unije u rješavanju ove krize), stigao je novi test – rješavanje statusa Kosova. Glasovi koji se čuju iz EU podsjećaju pomalo na Kisindgera i njegovo čuveno pitanje "Na kojem broju telefona mogu dobiti Evropu

Evropa država ili država Evropa

u slučaju neke krize?".

Za razumijevanje ovog problema, možda je korisno podsjetiti da se istorija EU može posmatrati na različite načine, a jedan od njih je i borba između nacionalnog i nadnacionalnog, borba za "Evropu država" ili "državu Evropu" (*Europe of States vs. State of Europe*). Iako bi neki rekli da je oblik društvenog uređenja poznat kao nacionalna država prevaziđen i da ne može da odgovori na izazove modernog doba, na terorizam koji ne pozna granice, na globalizaciju ili poslovanje transnacionalnih kompanija, ipak su države, pa čak i EU članice koje su se odrekle djelova svoje suverenosti (npr. svojih nacionalnih valuta), osjetljive na neka od osnovnih obilježja nacionalnih država (kao što je spoljna politika). Potpuno je razumljivo da je EU mnogo teže da ostvari jedinstven stav jer balansira sve te zasebne istorijske kontekste, prioritete i interese, dok je to mnogo jednostavnije drugom (odnosno prvom) globalnom akteru – Americi. Sem toga, čini se da je EU mnogo manje sklona upotrebi oružja u rješavanju kriza nego što je to Amerika, njen pristup se bazira na insistiranju "upotrebe" diplomatičke i mirnom rješavanju konfliktata, što se potvrđuje i u deklaraciji. Moguće da to nije na kraći rok toliko efikasno, ali je manje bolno od oružanog pristupa. Kako bi osnažila svoj identitet, povećala uticaj i oslobođila se epiteva ekonomskog džina i političkog patuljka, EU teži da u okviru spoljne politike ostvari jedinstven stav. Problem je što najjače sile unutar EU, kao što su Velika Britanija, Francuska i Njemačka, nekada imaju potpuno oprečne poglede na rješavanje međunarodnih kriza.

Drugi izazov koji se nalazi pred EU je pitanje njenih granica ili pitanje daljeg proširenja. Ono se u deklaraciji i ne spominje, vjerovatno zbog Turske koju neke od članica za sada ne žele da vide u EU. Iako zemlje zapadnog Balkana imaju podršku za aspiracije ka članstvu mora biti jasno da će njihov uspjeh u tom smislu zavisiti dijelom od unutrašnje reorganizacije EU koja joj neosporno predstoji. Važeći osnivački ugovor ne predviđa institucionalnu organizaciju za više od 27 članica, a i

postojeća je preglomazna i neefikasna. To je možda i jedini jasan i siguran zadatak koji se nalazi u deklaraciji "...da se Unija postavi na obnovljene, zajedničke osnove". U suštini, taj zadatak se odnosi na usvajanje Ustava u nekom obliku. Neinsistiranje na hitnom rješavanju ustavne krize, uprkos najavama da će to biti prioritet njenog predsjedavanja Unijom, vjerovatno je rezultat kompromisa i razumijevanja Njemačke i njene kancelarke **Angele Merkel** za predstojeće izbore u Francuskoj, kao i situaciju u Holandiji čija je Vlada jasno saopštila da neće organizovati još jedan referendum o Ustavu ukoliko tekst ne pretrpi izvjesne izmjene.

EU se suočava i sa nezadovoljstvom Evropljana ekonomskom situacijom, dosta niskim privrednim rastom (naročito u starim članicama) i povećanim stepenom nezapošljenosti. U pokušaju da ostvari balans između stabilnog privrednog rasta i visokog stepena socijalne zaštite, EU se trudi sa održi korak sa postojećim ekonomskim globalnim silama, ali i novim koji dolaze, kao što su Kina i Indija. To zahtijeva promjene u cilju postizanja veće fleksibilnosti tržišta rada i veće konkurentnosti, kao i visokog stepena tehničkih i tehnoloških inovacija.

Neosporno je da se pred EU nalazi ozbiljan period rješavanja otvorenih unutrašnjih pitanja. Međutim, ona ostaje fenomen na međunarodnoj sceni, sa magičnom privlačnošću za sve one države koje zadovoljavaju član 49 Ugovora o EU (svaka evropska država može postati članica EU...), zarad kojeg su države spremne da ostvare do sada nezапамćene promjene svojih političkih i privrednih struktura u želji da zadovolje stroge kriterijume za članstvo. Ona tako utiče na ekonomije ne samo svojih članica, već i država van njenih granica i ostaje motor razvoja evropskog kontinenta, kao i njegov najsnažniji faktor bezbjednosti, stabilnosti i prosperiteta.

Autorka završava postdiplomske evropske studije na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i saradnica je CCG-a. Pohađala je III generaciju Škole evropskih integracija

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Evropska škola za javnu administraciju

Evropska kancelarija za izbor kadrova je osnovana 26. jula 2002. godine, a sa radom je počela januara 2003. godine.

Evropska škola za javnu administraciju (EAS) postoji od 10. februara 2005. godine kada je odluka o osnivanju objavljena u Službenom glasniku EU od strane osnivačkih institucija. Institucije koje su učestvovali u njenom osnivanju su Evropski parlament, Savjet, Komisija, Sud Pravde, Revizorski Sud, Evropski ekonomski i socijalni komitet, Komitet regionala i Evropski Ombudsman.

Cilj EAS-a je da unaprijedi saradnju između institucija u oblasti obuke, da pomogne širenje zajedničkih vrijednosti i uskladivanje profesionalnih praksi, kao i da stvari sinergiju u korišćenju ljudskih i finansijskih potencijala.

U isto vrijeme, kada je usvojena odluka o osnivanju, generalni sekretarijati pomenutih institucija su usvojili i mandat koji se odnosi na kreiranje, organizovanje i evaluaciju aktivnosti u obuci, poput:

- kurseva menadžmenta za osoblje koje je, ili bi moglo biti, sposobno da obavlja rukovodeće funkcije. Trenutni program kao ciljnu grupu ima tzv. srednji menadžment. Cilj mu je da uvede niz različitih pojmova menadžmenta, da pruži mogućnost učesnicima da analiziraju sopstveno iskustvo i vještine, ali i ambijent u kojem će oni učiti jedni od drugih. EAS organizuje i trening pro-

grame iz oblasti menadžmenta za čelnike pojedinih odjeljenja u svim institucijama, radi jačanja vještine učesnika u modernom upravljanju ljudskim resursima i liderstvu. Osim toga, ovi seminari daju priliku učesnicima da uporede različite izazove sa kojima se menadžeri u svojim institucijama suočavaju i da uspostave korisne profesionalne kontakte.

- uvodni kursevi za nove zapošljene, kako bi se oni što prije prilagodili novoj radnoj i kulturnoj sredini. Oni nudi i osnovna znanja o sličnostima i razlikama među institucijama, kao i mogućnost uspostavljanje kontakata koji će novozapošljenima biti od koristiti u toku karijere.

- ciklus kurseva za osoblje koje je identifikovano da ima potencijala da napreduje od nižih ka višim nivoima. 'Sertifikacija' obuhvata obavezne training programe i niz ispita. Training program traje 300 časova.

Pored osoblja iz samih institucija, EAS može uključiti u svoje programe i osoblje agencija Evropske unije, kao i drugih organa, za koje se kreiraju specijalizirane aktivnosti obuke. Međutim, EAS ne organizuje tzv. "otvorene" programe obuke za ljude izvan institucija i agencija.

EAS je dio mreže nacionalnih škola i instituta za javnu administraciju u EU, i trude se da zauzmu što važniju ulogu u tim okvirima.

Zadatak Evropske administrativne škole je da pruži visoko kvalitetne programe obuke i da obezbijedi mogućnost sticanja znanja koje prati potrebe institucija EU i njenog osoblja, ali i da promoviše zajedničke vrijednosti i saradnju između institucijama, kroz razmjenu ideja i dobrih praksi u različitim kulturnim sredinama.

U EAS-u rade dva tima, jedan koji kreira i razvija programe obuke i drugi koji ih planira i organizuje. Tim čini ukupno 20 osoba.

Više informacija o ovoj školi može se naći na www.europe.eu/eas.

Vučić ĆETKOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

Amnesty International (AI) je pokret koji širom svijeta radi na promovisanju ljudskih prava zapisanih u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i ostalim međunarodnim dokumentima.

Amnesty International se posebno zalaže:

- za oslobođanje svih zatvorenika po osnovu prigovora savjesti,
- za pošteno i efikasno sudjenje svim političkim zatvorenicima,
- za ukidanje smrtne kazne, mučenja i drugih okrutnih, neljudskih i ponizavajućih postupaka prema zatvorenicima,
- protiv političkih ubistava i "nestanaka",
- protiv kršenja ljudskih prava opozicionim grupama.

Amnesty International ima različite mreže članova i pristalica širom svijeta. Najnoviji podaci govore da AI ima više od 1.8 miliona članova, pristalica i preplatnika u više od 150 zemalja i područja širom svijeta.

Al je neprofitna, nezavisna, politički nepristrasna organizacija, sastavljena od građana koji vjeruju da je borba za ljudska prava međunarodna odgovornost. Ova organizacija ne traži i ne prima finansijska sredstva od država, nevladinih organizacija, političkih stranaka, već se finansira isključivo od članarina i donacija članova i pristalica.

Evropska kancelarija Al-a u Briselu se fokusira na:

- ljudska prava u zemljama članicama EU i zemljama koje su kandidati za ulazak u EU,
- ljudska prava u spoljnoj politici EU,
- bezbjednost i ljudska prava,
- azil i zaštitu izbjeglica,
- saradnju u oblasti sudstva i policije,
- ljudska prava i trgovinu oružjem,
- programe saradnje i podrške.

Evropska kancelarija je osnovana od strane nacionalnih sekcija Al u zemljama članicama EU, koje je i finansiraju.

Više o ovoj organizaciji može se pronaći na sajtu www.amnesty-eu.org

Pripremio: Vučić ĆETKOVIĆ

FORUM ŠKOLA EVROPSKIH INTEGRACIJA

Posvetite se reformama

U okviru Forum Škola evropskih integracija koji organizuju Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, u saradnji sa Fakultetom političkih nauka, a uz podršku FOSI ROM, 12. aprila 2007. godine je održana je panel diskusija na temu "Novi pogled na EU i izazovi u procesu pristupanja novih kandidata". Gosti Forumu su bili: dr **Judy Batt** iz pariskog Instituta Evropske unije za bezbjednosne studije, **Diego Cardenas Ramirez** i **Lora Borissova** iz lukešburškog Evropskog instituta za javnu administraciju.

U toku izlaganja dr Batt je istakla da nema sumnje da je zadnje proširenje imalo veliki uticaj na EU i otvorilo priču o zamoru od proširenja, koja je zapravo i priča o zamoru od reformi u vlastitim državama. Ona je detaljno govorila o situaciji u zemljama članicama, kako novim tako i onim koje su među osnivačima EU. U tom kontekstu se osvrnula i na perspektive zemalja

koje su u različitim fazama pristupanja. Dr Batt je poručila da je na zemljama kandidatima da se koncentrišu na rad i tražene reforme, i da će to biti ključ njihovog napretka ka EU bez obzira na sva trenutna dešavanja kroz koje EU prolazi.

Lora Borissova je govorila o mogućnostima uporedne analize Luksemburga i Crne Gore, ali uz naglasak na poštovanju kriterijuma iz Kopenhagena. Takođe je podvukla obaveznost pune primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Gospodin Ramirez je predstavio Institut za javnu administraciju i njihove aktivnosti u Crnoj Gori. Poseban akcenat je stavljen i na puno učešće građana u procesu evropskih integracija.

Jedinstvena poruka svih gostiju je bila da zemlje kandidati moraju nastaviti svoje procese reformi, dok EU "sređuje stvari u kući", i izrazili uvjerenje da kada zemlje koje se sada spremaju za članstvo budu zaista spremne, ni EU neće imati problema da ih primi.

ZAKON O UČEŠĆU CIVILNOG DRUŠTVA U PRIPREMI DRŽAVNIH AKATA

Civilno društvo mora biti dio zakonodavnog procesa

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO), organizovao je 24. aprila okrugli sto na temu "Model Zakona o transparentnosti pripreme i primjene državnih akata", koji je pripremljen u okviru projekta koji finansira Balkanski fond za demokratiju (BTD).

Ciljevi zakona su da proces izrade zakona i javnih politika na nacionalnom nivou otvore za građane i organizacije civilnog društva, urede javnu raspravu, utvrde precizne obaveze, rokove i odgovornost državne uprave u tom procesu, a posebno u dijelu uključivanja građana.

Učesnici Okruglog stola su bili članovi

radne grupe CRNVO koja je radila na modelu zakona, predstavnici NVO, državnih organa, inostranih organizacija i političkih partija. Oni su se saglasili sa potrebom usvajanja ovog zakona koji bi doprinio afirmaciji participativne demokratije, većem učešću građana u javnim poslovima, kvalitetu zakona i javnih politika i transparentnosti rada državne uprave.

Regulisanje ove materije je i preporuka Savjeta Europe koji ovo pitanje detaljno obrađuje u dokumentu "Osnovni principi o statusu nevladinih organizacija u Evropi" i pratećem memorandumu.

EU i zapadni Balkan

U Sarajevu je 13. aprila 2007. održana konferencija pod nazivom "50 godina Rimskih ugovora i budućnost zapadnog Balkana", čiji je cilj bila rasprava o nastanku Evropske unije 1957. godine i razvoja te zajednice, kao i sansema za zapadni Balkan u EU.

Pored brojnih izlagачa i gostiju, sastanku je prisustvovala i predsedavajuća delegacije za odnose sa zemljama JIE Evropskog parlamenta **Doris Pack**, koja je naglasila da Balkan može krenuti naprijed kad reformiše javnu administraciju, obrazovanje i sudstvo, ocjenjujući i neophodnost korjenitih promjena i uključenja mlađih, obrazovanih elita u tekuće procese.

Nakon uvodnih izlaganja, održana su tri odvojena radna stola, na kojima se razgovaralo o zapadnom Balkanu sa stanovišta EU, regionalnoj saradnji na zapadnom Balkanu i angažmanu civilnog društva u evropskim integracijama.

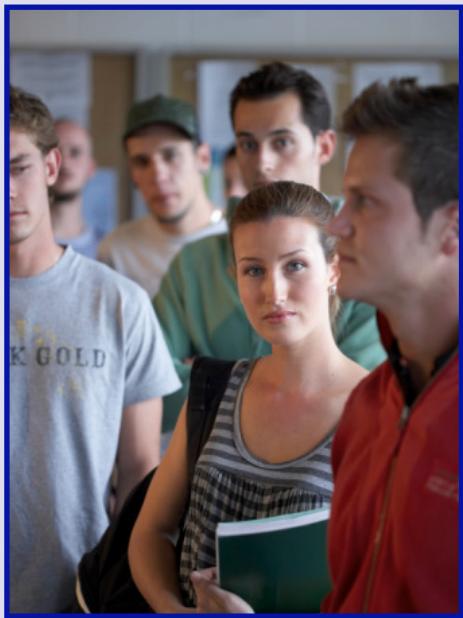
Iz Crne Gore, na konferenciji su posebna izlaganja imale i potpredsjednica Vlade RCG **Gordana Đurović** i izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje **Da-liborka Uljarević**.

Konferenciju su organizovali Direkcija za evropske integracije BiH, fondacija Konrad Adenauer u Sarajevu i Panevropska unija BiH.

Sedmica učenja o ljudskim pravima

Evropskom centru mlađih u Budimpešti je od 16. do 22. aprila je održan trening seminar „Obrazovanjem za ljudska prava ka jačanju interkulturnog dijaloga“. Organizatori ovog programa su bili Savjet Evrope i Evropska komisija, u saradnji sa Fondacijom za unaprijeđenje razumijevanja među kulturnama Anna Lindth.

Sedam dana, 35-oro mlađih ljudi iz više od 20 zemalja Evrope i Mediterana živeli su zajedno i učili o ljudskim pravima. Cilj treninga bio je da se mlađim ljudima iz različitih kulturnih sredina pruži prilika da se sretnu, razmijene iskustva, dodu do novih ideja i razviju zajedničke projekte u oblasti ljudskih prava. Učesnici su slušali predavanja stručnjaka iz oblasti obrazovanja o ljudskim pravima, među kojima su bili i Rui Gomez i Elle Keen autori čuvenog priručnika „Kompas“, koji je do sada preveden na više od 20 jezika svijeta, a za Crnu Goru izdavačko pravo nosi Centar za građansko obrazovanje. Kroz praktičan rad učesnici su, uz vođstvo trenera učili tehnike rada na daljem prenošenju znanja iz oblasti ljudskih prava u radu sa mlađima. Indirektan, ali suštinski cilj treninga bio je mlađi ljudi dožive iskustvo suživotu i saradnje sa različitim od sebe i osjete svu ljepotu jedinstva u različitosti. U ime CGO-a na treningu je učestvovao **Petar Đukanović**.

LL.M IN PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND HUMAN RIGHTS GRADUATE SCHOLARSHIP (2007/08)

Scholarship/Financial aid: Full for selected students

Deadline: 11 June 2007

Open to: Students that hold an undergraduate degree in law or comparable degree and are nationals of the countries listed under the heading "Eligibility Requirements". Additional information is also available at: www.rgsl.edu.lv.

Purpose

The Riga Graduate School of Law announces Scholarships for an LL.M degree with a specialization in Public International Law and Human Rights funded by the Open Society Institute (OSI). Eligible students currently are being recruited to apply for the Riga Graduate School of Law (RGSL) Scholars Programme. The programme provides expertise in Public International Law and Human Rights and also offers courses in private European Law. The programme is competitive and very prestigious. The Programme is based at the RGSL located in Riga, Latvia. It is open to all persons who hold an undergraduate degree in law or a comparable degree, such as political science or international relations, or will be awarded a degree prior to admission to the programme. The 2007/08 Scholars Class starts on 3 September 2007.

The purpose of these scholarships is to support students who have demonstrated academic

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

excellence in law or a comparable field of study and have a demonstrated commitment to work in the field of public law, human rights, or public service.

Overview

Scholarships are available to students from Russia, Byelorussia, Ukraine and South Eastern Europe and Central Eurasia regions (see eligible countries below). Each scholarship recipient will receive amount covering tuition and fees for the LL.M study programme. An additional scholarship is allocated to travel, accommodation and incidental education expenses. Students granted a scholarship must write their master's thesis in the field of public international law or human rights. Priority will be given to students who commit to work in any of the following areas upon completion of the program: human rights, public law and public service. Furthermore, RGSL seeks to recruit students who have worked within an organization with which OSI has a relationship already, or students who are willing to work with such an organization upon completion of the program. In the application, students are required to provide specific detail on their expectations work in a related field upon completion of the program.

Eligibility

Applicants must:

Satisfy standard RGSL entry requirements (with respect to educational background and English proficiency);

Have experience in the fields of public international law or human rights for a minimum of one year;

Indicate in the application: current place of employment and specify in detail the applicant's plan to return to work in the field of public service after completing the LL.M programme.

Eligible countries:

Russia; Byelorussia; Ukraine; all countries listed in region of South Eastern Europe: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Kosovo, Macedonia, Moldova, Montenegro, Romania and Serbia; all countries listed in region of Central Eurasia: Armenia, Azerbaijan, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Mongolia, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan.

Application process Checklist

Submit the following by 11 June 2007:

- the completed Application Form;
- a 2 (two) recommendation letters from a professional or academic contact describing the applicant's academic record, achievements and activities (research, community service, and programme development) in Public International Law, Human Rights or related discipline;
- a personal statement from the applicant that

describes the insights he or she gained from achievements and activities (research, community service, and programme development) in Public International Law or Human Rights. Limit is two pages, 1,5 spaced (Times New Roman).

Incomplete applications will not be considered. Applications for RGSL Scholars Programme are available on-line through www.rgsl.edu.lv

By mail: Riga Graduate School of Law, Alberta iela 13, Riga LV 1010, Latvia.

Telephone: +371 703 206, +371 703 200.

18TH INTERNATIONAL SUMMER LANGUAGE SCHOOL (ISLS) IN PILSEN, CZECH REPUBLIC

will be held from 9 to 27 July, 2007. This event is attended by 700 participants not only from the Czech Republic but virtually from every corner of the world.

The ISLS is a three week language program offering 8 languages: Czech, English, German, French, Italian, Spanish, Russian and Portuguese. We also offer 3 special courses: TEFL, Legal English and a new course of Creative Writing. The lessons are taught by experienced native speakers and Czech lecturers.

The ISLS provides an exceptional opportunity to combine high-quality language instruction with a lifetime experience. A friendly international atmosphere promotes not only students' progress in language studies but also intercultural and international contacts in the spirit of tolerance and forms long-lasting friendships.

For more information about fees, accommodation and applications please visit www.isls.cz and complete the application form according to your language interest by May 31. We also offer a limited number of scholarships for students from Central and Eastern who study Czech Language. We ask you kindly to share this information with individuals who could be interested. Please, find enclosed more information.

Yours faithfully

Petra Prochazkova

ISLS Office

University of West Bohemia

International Office

Univerzitni 8

306 14 PILSEN Czech Republic

Tel.: +420 37 763 57 75

Fax: +420 37 763 57 22

email: pprochaz@rek.zcu.cz

www.isls.cz

www.international.zcu.cz

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cg.yu